

Beleidsplan Openbare Ruimte

2014-2024

gemeente
NOORDOOSTPOLDER

Een prettige veilige omgeving

In de Noordoostpolder hebben we een prettige openbare ruimte. Veel groen, goede infrastructuur en een veilige speel- en leefomgeving. Daar zijn we trots op en dat willen wij zo houden en het liefst verbeteren. Tegelijk hebben we te maken met de realiteit. Openbare ruimte geeft ons verantwoordelijkheden en vraagt om investeringen. Wij moeten keuzes maken. Met nieuwe bezuinigingen in het vooruitzicht is dat noodzakelijker dan ooit. Er liggen kansen en opgaven. Die gaan we benutten. Vóór onze inwoners en mét onze inwoners.

Kansen en opgaven

Met dit Beleidsplan openbare ruimte laten wij zien welke kansen en opgaven er liggen. En hoe wij daarmee omgaan. De belangrijkste opgave is om onze openbare ruimte goed te houden. Ondanks teruglopende budgetten. Versobering zal nodig zijn, maar verloedering moeten we voorkomen.

Daarnaast komen er nieuwe kansen en opgaven op ons af. Denk aan grote gemeentebrede opgaven voor herstructurering van woonwijken, maar ook kleinere opgaven zoals wensen van bewoners die uit de schouw of dorpsvisie naar voren komen. En denk aan het benutten van kansen voor energiebesparing in de openbare verlichting.

Samen sterk en creatief

De openbare ruimte is van iedereen. Bewoners, ondernemers, bezoekers en andere gebruikers. En ook ruimtegebruikers zonder gezicht, zoals water, natuur en cultuurhistorie vragen iets van onze openbare ruimte. In dit beleidsplan proberen wij al die wensen en belangen te combineren tot één samenhangend geheel. Wij kunnen en willen dat niet alleen, maar samen. Samen met iedereen die ideeën heeft en initiatief neemt. Samen werken wij aan een K(p)rchtig Noordoostpolder!

Andries Poppe
Wethouder openbare ruimte

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
Inleiding.....	9
1.1. Aanleiding	9
1.2. Doel en functie van het plan	9
1.3. Context en samenhang	10
1.4. Leeswijzer	12
2. Opgaven en kansen.....	13
2.1. Vernieuwing noodzakelijk	13
2.2. Behoud van waardevolle kenmerken.....	13
2.3. Ruimte voor wensen en participatie van bewoners.....	14
2.4. Bezuinigingsopgave openbare ruimte.....	14
2.5. Kansen voor duurzame ontwikkeling.....	14
2.6. Technische verbeterpunten huidige situatie	15
3. Ambities.....	16
3.1. Ambities voor de openbare ruimte.....	16
3.1.1. Passend organiseren.....	16
3.1.2. Integraal en gebiedsgericht	16
3.1.3. Functiegericht.....	17
3.1.4. Duurzaam, beheerbaar en betaalbaar	19
3.2. Beschrijving per gebied.....	21
3.2.1. Centrumgebieden.....	21
3.2.2. Woonwijken.....	24
3.2.3. Bedrijventerreinen.....	28
3.2.4. (Dorps)bossen en parken	30
3.2.5. Hoofdinfrastructuur (wegen en waterwegen)	31
3.2.6. Landelijk gebied.....	33
4. Beleid.....	37
4.1. Beleid voor ontwerp en inrichting	37
4.1.1. Keuze op basis van levenscyclusanalyse.....	37
4.1.2. Investing in nieuwe voorzieningen	37
4.1.3. Vervangingsmoment.....	37
4.1.4. Passend organiseren.....	38
4.1.5. Ruimte voor wensen uit dorpsvisies.....	38
4.1.6. Functiegerichte normen voor het ontwerp	38
4.2. Kwaliteiten en prioriteiten voor beheer.....	39
4.2.1. Doel van het beheer	39
4.2.2. Kwaliteit van het onderhoud	39
4.2.3. Beheer door bewoners of organisaties.....	40
4.2.4. Oplossingen voor de bestaande situatie	41
4.3. Regels en toestemmingen	42
4.3.1. Publiekrechtelijk (APV en andere verordeningen)	42
4.3.2. Privaatrechtelijk (overeenkomsten, toestemmingen e.d.)	42

5. Uitvoering, financiën, risico's & evaluatie	43
5.1. Uitvoering	43
5.1.1. Realisatie en beheer	43
5.1.2. Subsidies en heffingen	44
5.1.3. Communicatie.....	44
5.1.4. Regels & handhaving en toestemmingen	44
5.2. Risico's	44
5.2.1. Financiële risico's	44
5.2.2. Technische risico's.....	45
5.2.3. Risico's voor draagvlak en tevredenheid	45
5.3. Evaluatie.....	45
Bijlage A Visies en plannen.....	47
Bijlage B Openbare ruimte	54

Samenvatting

Het Beleidsplan Openbare Ruimte (kortweg BOR) beschrijft voor de komende tien jaar de ambitie voor de openbare ruimte van de gemeente Noordoostpolder. Daarmee geeft het plan antwoord op de vragen:

- Waar moet onze openbare ruimte geschikt voor zijn?
- Welke kwaliteit verlangen wij in onze openbare ruimte?
- En hoe zorgen wij ervoor dat de openbare ruimte die kwaliteit heeft en blijft houden?

Het BOR vormt een brug tussen aan de ene kant de visies van de gemeente zoals onder andere vastgelegd in de structuurvisie en het gemeentelijk verkeers en vervoersplan en de plannen op operationeel niveau zoals uitvoerings- en sectorale beheerplannen. In de uitvoerings- en sectorale beheerplannen wordt verder uitgewerkt hoe de integrale ambities worden verankerd in de uitvoering en bijbehorende processen.

De openbare ruimte is belangrijk voor de bewoners van gemeente Noordoostpolder. Het is immers de leefomgeving waarin ze dagelijks wonen, werken en verblijven. De bewoners moeten zich thuis en veilig voelen in hun leefomgeving, de openbare ruimte. De openbare ruimte is een integraal samenspel van verschillende functies zoals verkeer, groen, wonen en ondernemen en heeft een sterke samenhang met de rest van de omgeving. Het straatbeeld en de beleving van de ruimte stoppen niet op het punt waar het trottoir overgaat in particuliere voortuinen, het gaat verder. De gemeente staat er voor om de openbare ruimte zo in te richten en te beheren dat elk van deze functies goed tot zijn recht komt. Vertrekpunt is het bedienen van de functies en het behouden en versterken van de aanwezige kwaliteiten. Daarnaast wil de gemeente invulling geven aan de gestelde doelen die voortkomen uit opgaven en kansen. Hierbij spelen de dorpsvisies en burgerpanelenquête uit 2012 een prominente rol.

De openbare ruimte is opgedeeld in zes gebieden:

- centrumgebieden
- woonwijken
- bedrijventerreinen
- (dorps)bossen en parken
- hoofdinfrastructuur (wegen en waterwegen)
- landelijk gebied.

Per gebied is er een integrale ambitie die leidend is voor de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Uitgangspunten daarbij zijn aantrekkelijk, uitnodigend, schoon, veilig en duurzaam. Hierbij houden wij rekening met de identiteit en cultuurhistorie van de polder zoals beschreven in het DNA en de erfgoednota.

Bij de planvorming worden de bewoners zo veel mogelijk betrokken door "passend organiseren". Hoe groter het individuele belang van de bewoners, hoe meer ruimte er is voor de mening en inbreng van deze hiervan. Zo krijgen burgers de ruimte om mee te denken en mee te doen in de openbare ruimte. Meedoen kan bijvoorbeeld door het nemen van initiatieven voor het beheren van de openbare ruimte.

Inrichting en beheer van de openbare ruimte vormt een duidelijke post in de gemeentelijke begroting. Een bedrag waar onze bewoners aan meebetalen, het is in ieders belang om dit bedrag zo laag mogelijk te houden. Daarom worden in het BOR duidelijke en bewuste keuzes gemaakt over de kwaliteit. De ambities in dit BOR passen bij de middelen die beschikbaar zijn de komende jaren.

Inleiding

De openbare ruimte is het visitekaartje van de gemeente. Een schone, prettige en veilige leefomgeving draagt bij aan de tevredenheid van onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Tegelijk gaan er relatief grote bedragen in om. Daarom zijn bewuste keuzes noodzakelijk.

1.1. Aanleiding

De openbare ruimte is belangrijk voor de bewoners. Het is immers hun leefomgeving. Bovendien vormen inrichting en beheer van de openbare ruimte een duidelijke post in de gemeentelijke begroting. Een bedrag waar onze bewoners aan meebetalen en zij laag willen houden. Het is daarom wenselijk dat er duidelijke en bewuste keuzes gemaakt worden over de kwaliteit en de budgetten die wij daarvoor beschikbaar stellen. Het maken van die keuzes is tevens een verplichting die wij onszelf hebben opgelegd in onze financiële verordening¹.

1.2. Doel en functie van het plan

In dit beleidsplan staat wat de gemeente Noordoostpolder met haar openbare ruimte wil. Daarmee geeft het plan antwoord op de vragen: Waar moet onze openbare ruimte geschikt voor zijn? Welke kwaliteit verlangen wij in onze openbare ruimte? En hoe zorgen wij ervoor dat de openbare ruimte die kwaliteit heeft en blijft houden?

Dit *Beleidsplan Openbare Ruimte* is een beleidsplan van de gemeente Noordoostpolder. Het beleid heeft geen rechtstreekse binding voor bewoners, ondernemers of bezoekers, maar geeft wel aan wat ons kader is voor de inrichting en beheer van de openbare ruimte. Het maakt dus duidelijk wat mensen van ons als gemeente kunnen verwachten en wat wij van hen verwachten.

Verder is het een beleidskader dat de raad aan het college geeft. Met name voor:

- Inrichting van de openbare ruimte (bijv. uitvoeren van renovaties, aanleg van nieuwe gebieden e.d.);
- het verlenen van opdrachten (bestekken) voor onderhoud van de openbare ruimte;
- het beantwoorden van verzoeken van bewoners of ondernemers over verkoop of gebruik van gemeentelijke grond (privaatrechtelijk);
- het maken van afspraken met derden over vrijwillig beheer van openbare ruimte of openbare voorzieningen;
- het verlenen of weigeren van vergunningen of ontheffingen voor gebruik van de openbare ruimte, zoals APV-vergunningen²;
- het wel of niet voldoen aan verzoeken van derden over ingrepen aan gemeentelijke eigendommen in de openbare ruimte (zoals het kappen van bomen of het plaatsen van borden).

---

¹ Dit staat in artikel 18, eerste lid van de *financiële verordening gemeente Noordoostpolder*. Dat is de verordening die de gemeenteraad in 2003 heeft vastgesteld als uitvoering van artikel 212 van de gemeentewet.

² Algemene Plaatselijke Verordening van de gemeente Noordoostpolder. De APV bevat bijvoorbeeld vergunningstelsels voor het aanleggen van uitwegen of voor het plaatsen van objecten op de openbare weg.

Dit beleidsplan beperkt zich tot standpunten die passen bij de bevoegdheden van de gemeenteraad. Dit betekent dat er geen gedetailleerde aspecten over de uitvoering in staan. Een aantal onderwerpen zal op collegeniveau nader worden ingevuld met een uitvoeringsplan, beheerplannen, beleidsregels, overeenkomsten of andere collegebesluiten.

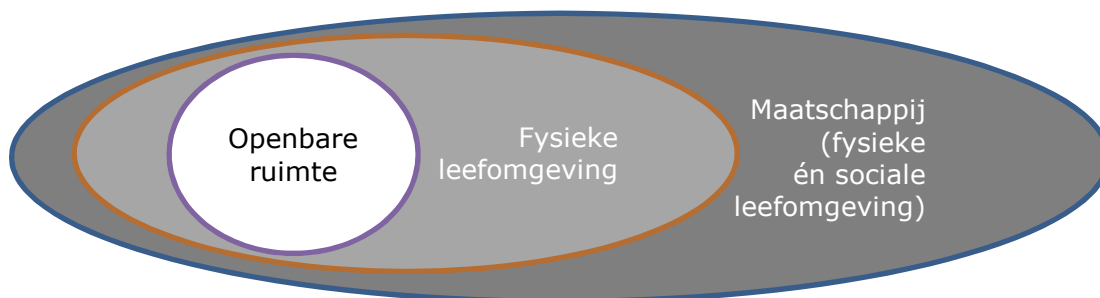
De gemeente had voorheen sectorale beleidsplannen met keuzes over delen van de openbare ruimte. Bijvoorbeeld een wegenbeleidsplan, een verlichtingsplan en een groenbeleidsplan. Het Beleidsplan Openbare Ruimte 2014-2024 vervangt (samen met de beheerplannen die daaruit volgen) de volgende beleidsplannen (of vormt de opvolger van):

- Groenbeleidsplan 2010-2014;
- Wegenbeleidsplan 2007-2011;
- Verlichtingsplan 2008-2012;
- Beleidsplan Civiele Kunstwerken Gemeente Noordoostpolder 2011-2014.

Bestaande overeenkomsten, zoals meerjarige onderhoudsbestekken of de maatwerkovereenkomst die met het waterschap is afgesloten, blijven uiteraard in stand. Wel zal dit beleidsplan leidend zijn bij de eerstvolgende actualisatie ervan.

1.3. Context en samenhang

De openbare ruimte maakt onderdeel uit van de fysieke leefomgeving. De fysieke leefomgeving is weer onderdeel van de gehele leefomgeving/maatschappij. Voor de gehele leefomgeving hebben wij al vele visies en plannen. Denk aan de Woonvisie en de Structuurvisie (zowel de sociale structuurvisie als de ruimtelijke structuurvisie). Deze visies hebben allemaal eisen en verwachtingen voor de openbare ruimte.

Dit plan gaat vooral over de openbare ruimte die de gemeente beheert. Openbare ruimte die door provincie, Rijk of natuurorganisaties wordt beheerd, valt daar niet onder, maar hangt er wel dicht tegenaan.

De ruimte die gemeente wel beheert, maar die eigenlijk alleen voor specifieke gebruikers is bedoeld, valt niet onder dit plan. Denk aan de gemeentelijke gebouwen en de sportvelden. Ook de begraafplaatsen vallen niet onder dit plan. Daarvoor is recent (november 2012) nog beleid is vastgesteld door de raad.

Samenhang met andere plannen

Vastgestelde 'hogere' visies en plannen die consequenties hebben voor de openbare ruimte, vormen het vertrekpunt van dit plan. Denk aan de Woonvisie, de ruimtelijke structuurvisie en het Gemeentelijke Verkeer- en vervoersplan. Die visies bevatten vaak ambities voor één

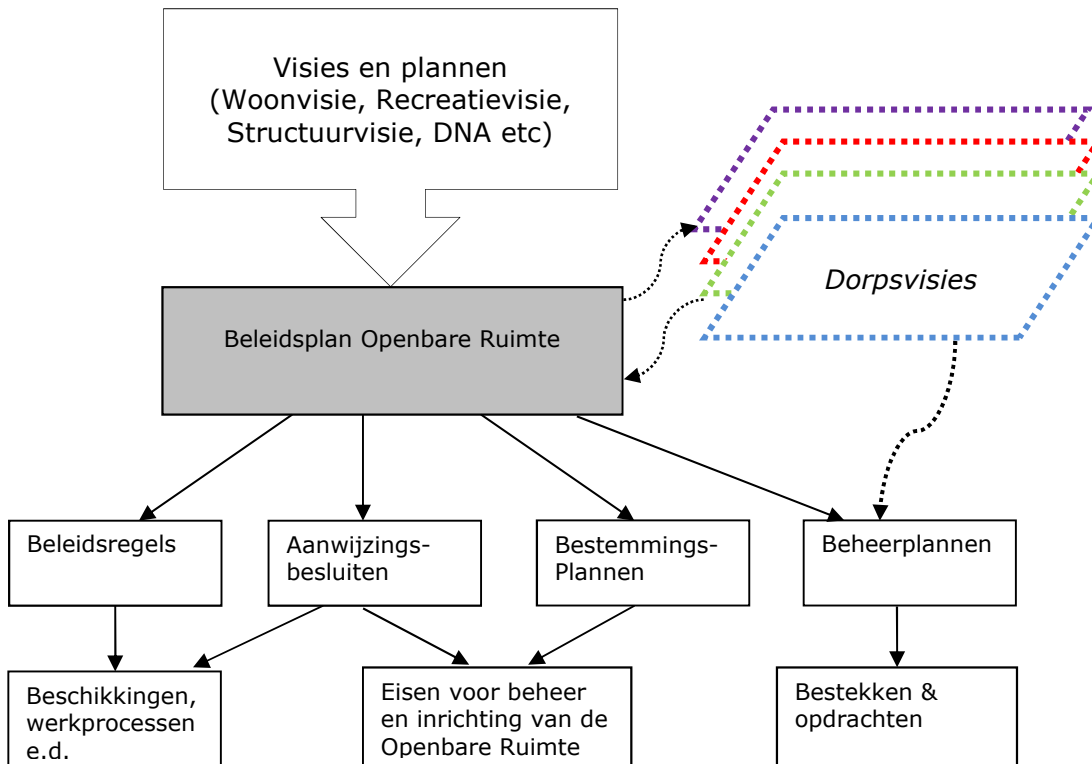
functie (wonen, vervoer, recreëren etc.) die gefaciliteerd moet worden door de openbare ruimte. Daarnaast bevat onze analyse 'DNA'³ een beschrijving van de elementen die cultuurhistorisch van belang zijn en waarvan het karakter behouden zou moeten blijven. Dit *Beleidsplan openbare ruimte* vertelt hoe wij de openbare ruimte inrichten en beheren om al die verschillende functies te faciliteren en hoe wij de opgaven combineren. Bijlage A bevat een beschrijving van alle visies en plannen waarop dit BOR gebouwd is.

Naast de gemeentelijke plannen en visies, spelen ook de visies en wensen van onze bewoners een rol. In 2012 onderzochten wij hoe de bewoners de openbare ruimte waarderen en hoe zij tegen de bezuinigingen aankijken. Het onderzoek bestond uit interviews met dorpsverenigingen en wijkplatforms en uit een peiling onder het burgerpanel. Daarnaast heeft het BOR een bijzondere samenhang met de dorpsvisies. De dorpsvisies zijn plannen van de dorpen zelf, die samen met de gemeente tot stand komen. Daarin kunnen ook wensen en ideeën staan voor de openbare ruimte in dat dorp. Dit Beleidsplan Openbare Ruimte biedt daarom bewust ruimte voor de dorpsvisies. Tegelijk vormt het BOR een logisch kader voor de bescherming van algemene belangen, zoals het belang van verkeersveiligheid, openbare toegankelijkheid of lage lasten voor de inwoners. Naast deze wisselwerking tussen het BOR en de dorpsvisies, loopt er ook een lijntje vanuit de dorpsvisies naar de uitvoering van het beheer. De uitvoeringsprogramma's van de dorpsvisies zullen immers, waar relevant, doorvertaald moeten worden in de beheerplannen en bestekken van de gemeente. Daar waar dit past binnen de onderhoudsprogrammering en budgetteering.

---

³ Het DNA van de polderdorpen en Emmeloord is te vinden op www.dnanoordoostpolder.nl of in de boekwerken "DNA polderdorpen deel 1 en 2" en DNA Emmeloord deel 1 en 2.

Juridische context

De gemeente is als eigenaar van openbare ruimte verantwoordelijk voor een goede en veilige bruikbaarheid daarvan. Wanneer wij die rol niet goed uitvoeren, kunnen wij aansprakelijk gesteld worden wanneer derden daar schade door lijden. Daarnaast gelden voor sommige onderdelen van de openbare ruimte landelijke regels en wetten, zoals de Wegenverkeerswet (voor wegen) en de Wet milieubeheer (voor riolering).

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van dit plan leest u over de opgaven, kansen en ontwikkelingen die actueel zijn voor de openbare ruimte van Noordoostpolder. In hoofdstuk 3 staat vervolgens wat onze ambities zijn voor de openbare ruimte. Dat hoofdstuk bevat ook onze ambitie voor de openbare ruimte per gebied, met het toekomstbeeld voor de korte en langere termijn. Hoofdstuk 4 bevat het beleid dat wij hanteren bij inrichting en beheer van de openbare ruimte en bij besluiten over het gebruik ervan. Vanzelfsprekend vindt dat beleid zijn wortels in de ambities van hoofdstuk 3. In hoofdstuk 5 staat hoe wij onze instrumenten inzetten om het beleid te realiseren. Inclusief de financiële verantwoording daarvan, de risico's en de wijze waarop wij dit plan evalueren.

2. Opgaven en kansen

Er speelt veel in Noordoostpolder. Wij hebben verse ambities gekozen in onze Woonvisie, Structuurvisie, Verkeer- en vervoersplan en vele andere plannen. Tegelijk nodigen wij bewoners, dorpsverenigingen, ondernemers en andere partijen uit om mee te denken en met ideeën en initiatieven te komen, bijvoorbeeld in de dorpsvisies. En last but not least hebben we ook nog te maken met een bestaande situatie en bezuinigingsopgaven. Er liggen grote en kleine opgaven. Grote zoals de vernieuwingsopgave uit de Woonvisie. Maar ook kleine, zoals het voorkomen van schade aan bestrating door opdruk van boomwortels. In dit hoofdstuk leest u welke opgaven en kansen al deze wensen en ontwikkelingen bieden voor de openbare ruimte in onze gemeente.

2.1. Vernieuwing noodzakelijk

De Noordoostpolder is op de tekentafel ontworpen. Na de tweede wereldoorlog was er woningnood en is een groot deel van Noordoostpolder, volgens de ontwerpen, in één keer ingericht. Dat Noordoostpolder grotendeels in dezelfde periode is ontworpen en ingericht, is een uniek kenmerk van het gebied, maar zorgt er tegelijk voor dat ontwerp en inrichting op vele plaatsen tegelijk verouderd raken. Zo bleek in de afgelopen jaren al dat grote aantallen lichtmasten, wegen en bruggen tegelijk aan vervanging toe waren. Toen ging het nog om vervanging van specifieke elementen. Inmiddels weten we dat deze ontwikkeling ook in breder verband speelt. Het gebruik van de ruimte verandert en de voorwaarden die bewoners, ondernemers of recreanten aan hun omgeving stellen dus ook. Dat heeft zijn weerslag op de openbare ruimte. De schaalvergroting in de landbouw, met groter en zwaarder landbouwverkeer, stelt andere eisen aan de buitenwegen. De veranderde woonwensen (bijvoorbeeld een extra kamer of verbeterde energiezuinigheid) in de woning vragen in sommige gevallen om een andere inrichting van de woonstraat. In bijlage B leest u per onderdeel van de openbare ruimte (wegen, groen etc.) hoe de huidige situatie is en wat de belangrijkste kansen en (vernieuwings)opgaven zijn die daarbij spelen.

2.2. Behoud van waardevolle kenmerken

De karakteristieke inrichting van de Noordoostpolder is waardevol. De landschappelijke inrichting van het landelijk gebied is een leidend thema in de nieuwe structuurvisie. Voor de dorpen en Emmeloord is een DNA en een erfgoednota opgesteld waarin de belangrijkste kenmerken van het gebied zijn benoemd. Het is een uitdaging voor toekomstige ontwerpen om deze kenmerken te behouden, versterken of in een nieuwe vorm tot uitdrukking te brengen.

Voor de openbare ruimte geldt dit bijvoorbeeld voor het behoud van de wegbepplantingen langs de buitenwegen. En voor DNA betekent dit instandhouden en doorontwikkelen van die karakteristieken.

2.3. Ruimte voor wensen en participatie van bewoners

In de dorpsvisies maken bewoners van de dorpen hun eigen plan voor de ontwikkeling van hun dorp. Die wensen gaan vaak ook over de openbare ruimte. Denk aan wensen voor nieuwe veilige oversteekplaatsen of een centrale ontmoetingsruimte in de open lucht. Daarnaast hebben bewoners ook individuele wensen. Dat kunnen bijvoorbeeld wensen zijn voor meer parkeerplaatsen in hun woonstraat, aanpassingen in de groenvoorzieningen of verlichting in hun buurt.

2.4. Bezuinigingsopgave openbare ruimte

Eén van de meest concrete opgaven die er ligt, is de bezuinigingsopgave. Vanaf 2014 wordt er tot 2017 in fasen steeds meer bezuinigd op het jaarlijkse reguliere budget voor beheer van de openbare ruimte. Vanaf 2017 moet ca. € 1,4 miljoen per jaar worden bezuinigd op het beheer van de openbare ruimte (bezuinigingen fase 2 en 3). Daarnaast wordt vanaf 2014 € 50.000 per jaar bezuinigd op het onderhoud van de speelplaatsen (bezuinigingen fase 1). Naast deze bezuinigingen op de besteedbare budgetten, zijn er ook nog bezuinigingen op de formatie. Die zijn in deze bedragen nog niet meegeteld, maar spelen uiteraard wel een rol in de ruimte die er is om aan de bezuinigingsopgaven te voldoen.

De bezuinigingsopgaven betekenen dat er besparingen gezocht moeten worden in het reguliere beheer. Bovendien beperken zij de ruimte voor nieuwe ambities. De besparingen op het reguliere beheer kunnen op dit moment grotendeels nog worden opgevangen doordat de marktprijzen voor aanbesteding van werk laag zijn. Dit effect zal echter maar tijdelijk zijn. Op termijn, wanneer de markt weer aantrekt en de prijzen stijgen naar het oude niveau, zullen de ambities uit dit BOR niet meer gehaald kunnen worden met de huidige budgetten.

Ook in de huidige situatie zijn nieuwe ambities alleen mogelijk wanneer zij kostenneutraal zijn of een besparing opleveren. Zelfs het behouden van de bestaande voorzieningen is door deze bezuinigingsopgaven geen vanzelfsprekendheid meer. Ook hier geldt dat nieuw beleid in ieder geval een besparing moet opleveren. In het verleden zijn andere oplossingen, zoals efficiënter werken, immers grotendeels al benut om voorgaande bezuinigingen op te vangen. Dit zal de komende jaren de nodige creativiteit en flexibiliteit van de gemeente vragen.

2.5. Kansen voor duurzame ontwikkeling

Duurzaamheid is een uitgangspunt voor ons. Wat we opbouwen willen we zo lang mogelijk blijven gebruiken. We willen een openbare ruimte die nu geschikt is voor zijn/haar functie, maar die ook in de toekomst geschikt is voor nieuwe of aangepaste functies. Zo zal het landelijk gebied geschikt moeten zijn voor de huidige agrarische functie, maar ook rekening moeten houden met de toenemende woon- en recreatiefunctie ervan.

Naast deze toekomstgerichte benadering van de functionaliteit van het ontwerp, spelen in de ontwerpfase ook overwegingen voor de gebruiks- en beheerfase een rol. Denk aan de keuze voor materiaal (kwaliteit, herbruikbaarheid, herkomst en productieproces) en aan het energie- en waterverbruik van voorzieningen of installaties. Ook de kosten en inspanningen die nodig zijn om de openbare ruimte functioneel in stand te houden, worden in deze fase

meegewogen. Dit betekent dat wij bijvoorbeeld willen investeren in energiezuinige maatregelen voor de openbare verlichting.

2.6. Technische verbeterpunten huidige situatie

We hebben te maken met een bestaande situatie. Dat betekent ook dat er bestaande knelpunten zijn. Zaken die voor de gebruiker misschien niet direct een punt vormen, maar die wel nadelig zijn bij het goed en efficiënt in stand houden van de voorzieningen.

3. Ambities

De openbare ruimte faciliteert vele functies en brengt hier evenwicht in. Denk aan verkeer, wonen, recreëren of ondernemen, maar ook aan de 'meer anonieme functies' zoals natuur en behoud van landschap, cultuurhistorie en beleving. In ieder gebied ligt het zwaartepunt van die functies anders. Bovendien willen wij ook onze overige ambities, zoals duurzaamheid en passend organiseren een plek geven. In dit hoofdstuk formuleert de gemeente haar ambities op de openbare ruimte om de aanwezige kwaliteiten te behouden en/of te versterken, de gestelde doelen te realiseren en antwoord te geven op de actuele opgaven en kansen.

3.1. Ambities voor de openbare ruimte

Gemeente Noordoostpolder speelt in op de behoefte van de gebruiker, de functie en identiteit van de openbare ruimte. Door de inrichting en het beheer ontstaat er een evenwichtig geheel. Waar het kan willen wij de burger zo veel mogelijk betrekken bij de openbare ruimte. Dit doen wij door middel van het passend organiseren bij de planvorming en uitvoering.

De gebieden worden ingedeeld op basis van functie en gebruik. Dit maakt in de toekomst eenerschikking naar behoefte mogelijk bij herstructurering, ook in relatie tot bezuiniging en het inzetten op onderdelen die ook echt nodig zijn.

3.1.1. Passend organiseren

De openbare ruimte is van iedereen. Bewoners voelen zich hierbij betrokken. Vaak is de betrokkenheid en beleving van mensen groter als het dichterbij huis is of hun belangen groot zijn. Die betrokkenheid betekent voor ons als gemeente dat we bewoners graag mee laten denken en werken aan de inrichting en het beheer van die openbare ruimte.

Dit meedenken wordt door ons zeer gewaardeerd. Dit willen wij ook benutten om de kwaliteit, bruikbaarheid en beleefbaarheid van de openbare ruimte te verbeteren. Dit doen wij in de vorm van passend organiseren, waarbij wij per gebied bewust zoeken naar een goede samenwerking tussen overheid en inwoners. Dit wordt verder uitgewerkt in paragraaf 3.2.

3.1.2. Integraal en gebiedsgericht

Gebiedsgericht

Noordoostpolder bestaat uit verschillende gebiedstypen die in functie, inrichting en gebruik grote overeenkomsten vertonen. Iedere kern in Noordoostpolder (Emmeloord en de dorpen) is globaal gezien hetzelfde opgebouwd. Er is een centraal groen plein (brink) met voorzieningen zoals winkels, horeca en kerken. Ook hebben de kernen vanuit hun oorspronkelijke opzet bijna allemaal enkele groene, doorlopende lanen (polderstraten), die het centrum met de rest van de kern verbinden. Om het centrum heen liggen één of meer woongebieden. Aan de buitenrand wordt de kern afgesloten door (dorps)bos, een bossingel of (een) park(en). In deze 'groene mantel' liggen vaak groene voorzieningen zoals de

sportvelden en de begraafplaats. Aan de rand van de kern zijn één of meerdere bedrijventerrein(en), vrijwel altijd met een loswal aan het water. Door of langs de kern loopt een stuk van de hoofdinfrastructuur (doorgaande weg en vaart), die dan buiten de kern verder gaat in het landelijk gebied.

Gebiedsindeling

Wij hanteren voor ons beleid een logische indeling in gebieden, in plaats van per onderdeel. De gebieden zijn ingedeeld op basis van samenhang in functies/gebruik en beleving. Dit betekent in indeling in:

- centrumgebieden;
- woonwijken;
- bedrijventerreinen;
- hoofdinfrastructuur;
- bossen en parken;
- landelijk gebied.

Binnen deze indeling, hebben sommige delen van gebieden een extra accent. Bijvoorbeeld delen van de kernen die een extra cultuurhistorische betekenis hebben. Of delen van het landelijk gebied waar de recreatie een grotere rol vervult dan in andere delen (Wellerwaard, Oostrand, Schokland).

Integraal

De gebruiker ervaart de openbare ruimte als een samenhangend geheel van groen, wegen en andere zaken. Bepaalde onderdelen van de openbare ruimte hebben een (cultuur)historische waarde. Denk daarbij aan de groene mantels, groene brinken en lanen, kunst en civiele kunstwerken. Deze zaken vertonen "familie"kenmerken en zijn een belangrijk onderdeel van onze identiteit. Gemeente Noordoostpolder versterkt de ruimtelijke elementen en identiteit door een samenhangende en gebiedsgerichte benadering te kiezen. Dit betekent beheerbewust ontwerpen en ontwerpgericht beheren, ook in relatie tot bezuinigingsopgave en duurzaamheid.

Het beheer van de openbare ruimte gaat vaak per onderdeel (groen, verhardingen, lichtmasten etc.). Zoals gezegd ervaart de gebruiker van de ruimte dat onderscheid echter niet. Die ziet de openbare ruimte als één geheel en verwacht dat het beheer ook vanuit die optiek wordt uitgevoerd. Daarom kiezen wij voor een integrale, gebiedsgerichte benadering. Per gebied worden de elementen (wegen, groen etc.) als één geheel bekeken, zeker waar deze elementen in het gebied gezamenlijk dezelfde functie hebben, zoals 'prettig en veilig wonen mogelijk maken'. Daarnaast is samenhang met de rest van de omgeving nodig. Het straatbeeld en de beleving van de ruimte stoppen niet op het punt waar het trottoir overgaat in particuliere voortuinen. Daarom wordt ook gekeken naar andere ontwikkelingen in de openbare ruimte of grenzend aan de openbare ruimte.

Openbare ruimte moet ook vooral veilig zijn met aandacht voor kwetsbare groepen. Dit zijn kinderen, ouderen en gehandicapten. In de planvorming wordt hier aandacht aan besteed en resulteert in veilige oversteekplaatsen, begaanbare paden, overzichtelijke straten en voldoende verlichting 's avonds.

3.1.3. Functiegericht

Beheer (ofwel: instandhouding) van de openbare ruimte is geen doel op zich. Het doel van de openbare ruimte zit in de functie die het gebied moet kunnen vervullen. Denk aan: verkeer,

landschap, cultuurhistorie, natuurontwikkeling, gebruiksfuncties (sporten, spelen, begraven, recreëren) en afwatering/doorstroming. Al die functies leggen een claim op één of meerdere onderdelen van de openbare ruimte. Daarom kiezen wij in dit hoofdstuk de ambities voor de openbare ruimte om al die functies zo goed mogelijk te kunnen vervullen.

Verkeer

Wegen (incl. bruggen en verlichting) ondersteunen vooral de verkeersfunctie (veilig en efficiënt van A naar B komen). Onze ambitie uit het GVVP is om te zorgen voor een optimale bereikbaarheid nu en in de toekomst (na 2020). Enerzijds door benutting van de bestaande structuur en anderzijds door slimme toevoeging van nieuwe infrastructuur. Daarom moeten wij ervoor zorgen dat onze wegen in staat blijven om veilig en efficiënt verkeer te ondersteunen. Dit betekent dat wij de normen van 'Duurzaam veilig' onderschrijven. Het betekent ook dat wij schades en achterstallig onderhoud aan wegen (incl. bijbehorende voorzieningen) willen voorkomen.

Wonen, leefbaarheid en welzijn

De openbare ruimte draagt bij aan het algemeen welzijn en leefbaarheid voor bewoners. Gemeente Noordoostpolder zet zich daarom in voor de leefbaarheid in de polder. Sleutelwoorden voor de openbare ruimte op het gebied van leefbaarheid zijn aantrekkelijk, uitnodigend, schoon, veilig en een goed functioneren. Dit geldt voor groen, maar ook voor waterpartijen en openbare verlichting.

Groen en bomen hebben naast een sier- en belevingsfunctie ook een bewezen waardevolle bijdrage voor het welzijn van de mens. Wij zetten daarom in op de aanwezigheid van kwalitatief gezonde groene elementen in de openbare ruimte. Om aan de functie 'leefbaarheid en welzijn' te voldoen, willen wij er voor zorgen dat er in iedere kern voldoende openbaar groen beschikbaar is. Hierbij gaan we uit van de norm van 75 m² openbaar groen per woning. Deze norm halen wij vooral door de bossen en parken in stand te houden. Om daarnaast ook de leefbaarheid en aankleding van de straat te behouden, willen wij minimaal 10 m² zichtbaar en beleefbaar groen per woning in iedere straat. Afhankelijk van het stedenbouwkundig ontwerp van de straat, kan dat bestaan uit openbaar groen of uit voortuinen van woningen (zie afbeelding 1). Wij willen ook dat het groen vitaal is en niet strijdig met de overige functies, zoals veiligheid en bruikbaarheid van wegen en speelplaatsen.

Afbeelding 1: Bij kleine voortuinen bepaalt het openbaar groen het straatbeeld, bij grote voortuinen bepalen de voortuinen het groen in het straatbeeld.

Ook openbare verlichting ondersteunt de sociale veiligheid en leefbaarheid van de woonomgeving. Om aan die functie te voldoen, kiezen wij voor voldoende warm en wit licht.

Verder willen wij dat onze openbare (groene) omgeving ruimte biedt voor de maatschappelijke gebruiksfuncties zoals spelen en recreëren. Speelplaatsen realiseren wij op basis van een geografische spreiding en aansluiting op de omgeving. In iedere buurt/dorp komt of blijft een speelplaats. Daarbij wordt rekening gehouden met de omgeving, zoals met verkeersveiligheid en diversiteit aan speeltoestellen/speelplaatsen.

Bij inrichting van nieuwe woongebieden hanteren wij nu een vaste landelijke norm om te bepalen hoeveel parkeerplaatsen per woning nodig zijn. Deze CROW-norm geeft richting, maar wel met een bepaalde bandbreedte. Die bandbreedte biedt ruimte voor maatwerk per locatie. Bij verzoeken om extra parkeerplaatsen in een bestaande woonstraat, hanteert de gemeente geen vaste norm. In deze situaties proberen wij om aan het verzoek te voldoen.

Cultuurhistorie

Noordoostpolder is een wederopbouwgebied en ontworpen volgens een bewust concept. Kenmerken van de wederopbouwperiode zijn in de kernen te herkennen. De kernen vertonen "familiekenmerken", het "DNA". De rechte buitenwegen met hun beplanting zijn een duidelijk aspect van het ontwerp. Evenals de groene brinken, de "groene straat" en de bossen die als een "groene mantel" om het de kern liggen en beschermen. Verder liggen alle kernen aan het water en zijn zij via de hoofdinfrastructuur met het buitengebied verbonden. Deze kenmerken zijn cultuurhistorisch waardevol. Dit blijkt ook uit de aanwijzing van de polder door de RCE (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed) als "wederopbouwgebied".

Wij willen deze cultuurhistorisch waardevolle elementen borgen door behoud van onze dorpsbossen, de wegbeplantingen in het landelijk gebied, de groene brinken in de kernen en groen erfgoed op de kaart te zetten. Daarnaast kijken wij naar de toekomstige cultuurhistorie door ook zuinig te zijn op de bomen in de openbare ruimte die de potentie hebben om monumentaal te worden. Vooral op plaatsen die van belang zijn voor een heel dorp, een hele wijk of zelfs de hele gemeente, gaan wij zorgvuldig met de bomen om. Juist op deze centrale plaatsen kan de gelegenheid worden benut om een bomenbestand met toekomstige monumentale bomen te laten ontstaan. Daarom gaan wij hier terughoudend om met het kappen van bomen en geven we ze voldoende groeiruimte. Onze ambitie is dat de bomen er groot en oud worden (bomen van de eerste grootte minimaal 100 jaar, bomen van de tweede grootte minimaal 40 jaar en bomen van de derde grootte minimaal 20 jaar). Met bomen die daarnaast nog een extra betekenis hebben, zoals herdenkingsbomen of bomen die door hun verschijning bepalend zijn voor het karakter van de omgeving, gaan wij nog zorgvuldiger om.

Natuurontwikkeling

En tot slot biedt groen ruimte voor natuurontwikkeling. Naast behoud van de bestaande bossen en parken, streven wij naar dorpsbossen van minimaal 100 meter breed. Landelijke en Europese wetgeving wordt uiteraard opgevolgd bij de uitvoering van werken en bij het maken van plannen voor de openbare ruimte. Wij zoeken daarbij wel naar methoden om dat zo efficiënt en effectief mogelijk te doen, zoals in de vorm van het Rugstreepaddenmanagementplan.

3.1.4. Duurzaam, beheerbaar en betaalbaar

De meeste onderdelen van de openbare ruimte moeten lange perioden in stand blijven. Bovendien zijn zij in de inrichtingsfase vaak materiaal- en kapitaalintensief. Ook vraagt het beheer in de gebruiksfase veel onderhoud en energie. Daarom bekijken wij inrichting en

beheer van de openbare ruimte ook vanuit het oogpunt van duurzaamheid en instandhouding. Allereerst vanuit de functionaliteit. Wij willen voorzieningen die een bijdrage leveren aan de functie van dat gebied, nu en in de toekomst. En houden in het ontwerp rekening met de toekomstige groei van bomen, verbreding van wegen, uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen etc. Ook richten wij onze openbare ruimte zo goed mogelijk in voor nieuwe duurzame gebruiksvormen zoals duurzame mobiliteit en andere vormen van afvalinzameling of energieopwekking. Wij bieden ruimte voor oplaadpunten voor elektrische voertuigen, carpoolplaatsen, centrale afvalcontainers e.d. en voor het verbeteren van het fiets- en voetgangersnetwerk. Ook houden wij in nieuwe ontwerpen voor de openbare ruimte rekening met het potentieel voor opwekken van zonne- of windenergie op particuliere terreinen.

Duurzaam ontwerpen betekent ook beheergericht ontwerpen. In de ontwerpfase kijken wij alvast vooruit naar de beheer- en gebruiksfase en wij wegen de beheer- en exploitatiekosten mee in onze keuze voor het ontwerp. Ook gaan wij terughoudend om met het aanleggen van nieuwe voorzieningen die energie verbruiken, niet-duurzame materialen vragen of hoge kosten voor het beheer met zich meebrengen. Zo realiseren wij LED-verlichting in nieuwe gebieden, vermijden wij onlogische beheergrenzen en kiezen wij voor onderhoudsarme materialen zoals lichtmasten die niet geleverd hoeven te worden en beplanting die niet geschoffeld hoeft te worden.

3.2. Beschrijving per gebied

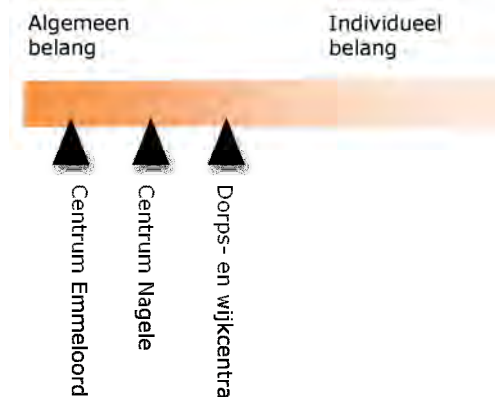
3.2.1. Centrumgebieden

Voor wie?

De centrumgebieden zijn de gebieden in de dorpen en wijken met winkels, horeca en andere voorzieningen. Die voorzieningen zijn voor het hele dorp of de hele wijk. Meestal liggen ze centraal in het dorp of de wijk en sluiten ze aan op de hoofdinfrastructuur. Mensen uit het hele dorp/wijk komen naar deze 'brink' of rijden er vaak langs of door.

Het centrum vormt ook de ontvangstruimte van de plaats. Iedereen die de plaats bezoekt komt er door of langs. De centra hebben daarom een algemeen belang voor de hele kern. Het centrum van Emmeloord heeft vanwege zijn regiofunctie een algemeen belang voor de hele Noordoostpolder.

Nagele heeft een bijzondere status omdat de cultuurhistorische waarde van het dorp hoog is. Ook dat geeft een algemeen belang dat hoger is dan het belang van alleen het eigen dorp.

Voor wat?

Vermaak en ontmoeting zijn de belangrijkste functies van de centra. Mensen komen naar het centrum voor winkelen, horecabezoek etc. Verkeer is ook een belangrijke functie van de centrumgebieden vanwege de concentratie aan bezoekers. Daarnaast zijn ondernemen en werken een functie van de centra omdat de winkels, horeca, standplaatsen voor marktkramen etc. ondernemingen zijn die op deze plaats hun bedrijf uitoefenen.

Vooraf in de dorpen, zijn de centra onderdeel van het oorspronkelijke ontwerp en het oudste deel van het dorp. Zij behoren tot het DNA van het dorp.

Boven of nabij winkels zitten vaak woningen. De functie 'wonen' bestaat dus wel in de centrumgebieden, maar de openbare ruimte ondersteunt die functie meestal niet zo duidelijk (geen speelvoorzieningen, parkeervoorzieningen voor bewoners etc.). Zorgvoorzieningen en scholen liggen soms in de centrumgebieden, maar zijn niet onlosmakelijk verbonden aan de centrumgebieden. Ook hiervoor wordt de openbare ruimte van de centra meestal niet specifiek ingericht.

Welke opgaven spelen er?

Iedere plaats heeft een 'brink' die behoort tot het DNA. Alleen Nagele vormt hierop een uitzondering. De brink is een pleinachtige vaak groen omsloten ruimte waaromheen de voorzieningen een plek hebben. Het herinrichten van de brink tot levendig plein is een opgave uit het DNA voor bijna alle plaatsen. Daarnaast geeft het DNA nog enkele andere opgaven voor de centra. Dit zijn het versterken van de dorpsentree en het versterken of herstellen van het vizier naar het landschap.

In een aantal plaatsen loopt een doorgaande weg door of langs het centrum. Dit kan een hinderlijke verkeerssituatie opleveren. Voor Emmeloord wordt vanuit het gemeentelijk verkeer- en vervoersplan al een onderzoek uitgevoerd naar het verminderen van de

verkeersdruk bij het centrum. In de dorpen kan dat echter ook een thema worden. Nu (en in het verleden) is in ieder geval al gebleken dat er meer behoefte aan parkeerruimte in het centrum is dan waar in het oorspronkelijk ontwerp rekening mee is gehouden.

In de centra liggen vaak voorzieningen zoals kerken en scholen. Dit kan betekenen dat er ook andere eisen worden gesteld aan de openbare ruimte in de omgeving. Behalve voor de kerken en scholen, geldt dit ook voor voorzieningen zoals winkels en horeca.

Bewoners hebben regelmatig wensen om kunstwerken, monumenten, social sofa's of andere objecten in hun centrum te plaatsen.

Door fusies en verandering van levenspatronen zullen maatschappelijke gebouwen zoals kerken, scholen en buurthuizen in de toekomst waarschijnlijk deels van functie veranderen. Dit kan gevolgen hebben voor de wensen die aan de openbare ruimte in de omgeving van een dergelijk gebouw worden gesteld. En misschien ook voor de verhouding tussen 'openbare grond' en 'particuliere grond'. Bijvoorbeeld wanneer een maatschappelijk gebouw verandert in particuliere woningen en de bewoners graag een eigen tuin willen.

Toekomstbeeld dorpscentra

De centra blijven de plaats waar mensen elkaar ontmoeten. De sociale bindende functie van het centrum is belangrijk voor het dorp. Het centrum, met de dorpsentree geeft het dorp zijn aanzien. Dit biedt de bewoners van het dorp een 'thuisgevoel' en bezoekers worden er welkom geheten. Het centrum van het dorp is belangrijk voor de bewoners van het dorp zelf, voor haar bezoekers en voor het behoud van de oorspronkelijke karakteristieken van het dorp.

Wij nodigen de bewoners van het dorp uit om met zijn allen iets van hun centrum te maken. De dorpsvisies en de dorpsverenigingen zijn daar goede instrumenten voor.

Ruimtelijk gezien is het DNA van de kern de belangrijkste onderlegger voor de centra. In de centra horen voorzieningen die vooral de ontmoetingsfunctie ondersteunen. Denk aan winkels, horeca, evenementen, marktkramen en ontmoetingsplaatsen (zowel in gebouwen als in de open lucht). De openbare ruimte faciliteert het gebruik van deze voorzieningen door te zorgen voor een nette groene aankleding, standplaatsen voor marktkramen en voorzieningen voor parkeren en bereikbaarheid. Om de oorspronkelijke karakteristieken te behouden, kiezen wij bij voorkeur voor een open groene ruimte als basis met boomsoorten die groot en oud kunnen worden (bomen van de eerste grootte minimaal 100 jaar, bomen van de tweede grootte minimaal 40 jaar en bomen van de derde grootte minimaal 20 jaar) en energiezuinige verlichting die voor sociale veiligheid zorgt. Binnen dit kader hebben de bewoners van het dorp gezamenlijk de gelegenheid om hun eigen accenten te leggen, mits dit in de ruimtelijke onderlegger past. Het gaat dan bijvoorbeeld om kunstwerken, monumenten en social sofa's. Voorwaarde is wel dat plaatsing en onderhouden zelf wordt geregeld.

In Nagele speelt het behoud van de cultuurhistorische waarden als extra uitdagende en leidende variabele mee, meer dan in de andere dorpen.

Toekomstbeeld centrum Emmeloord

Emmeloord is vanwege zijn andere opzet en regionale functie afwijkend van de dorpen. Ook hier is ontmoeting tussen mensen een belangrijkste functie, maar minstens zo belangrijk is de functie ondernemen. En dat op een grotere schaal dan in de dorpscentra. Zowel het aantal ondernemers als het aantal bezoekers is hoger en komt van grotere afstand. Voor het centrum van Emmeloord nodigen wij daarom vooral de ondernemers uit om er met zijn allen

iets van te maken. Bijvoorbeeld door gezamenlijk inspanning te leveren om de omgeving netjes te houden, leegstand te voorkomen en evenementen te organiseren of ondersteunen.

De inrichting van het centrum van Emmeloord zit al in een ontwikkelingsproces wat in de komende jaren leidend zal blijven. Daarom wordt daar in dit BOR geen nieuwe visie op geformuleerd.

Toekomstbeeld wijkcentra Emmeloord

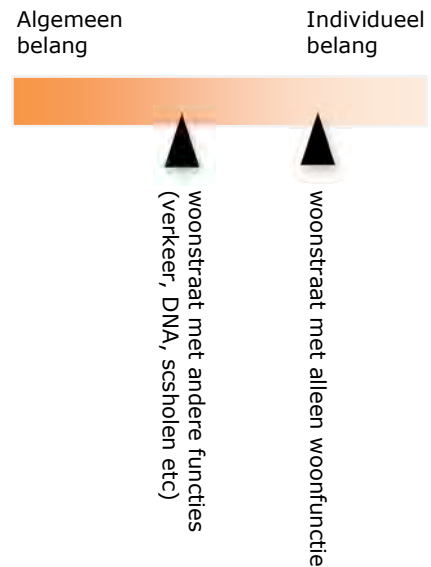
De woonwijken in Emmeloord hebben ieder een eigen wijkcentrum. Hier hebben voorzieningen voor een hele wijk een plek, zoals winkels en grote speelplaatsen (wijkspeelplaatsen) en centrale afvalcontainers. Bij het inrichten of beheren van deze gebieden spelen vooral de wensen van de bewoners een rol. Uiteraard gaat het daarbij wel om de bewoners van die hele wijk. Daarnaast zijn technische en sociale randvoorwaarden hier vaak een factor van betekenis. Anders dan in de dorpscentra, is de cultuurhistorische betekenis van de wijkcentra lager en de onderlinge diversiteit groter. De wijkcentra sluiten meestal meer aan op de tijdgeest van de wijk dan op elkaars ontwerpprincipes. Daarom nodigen wij in de wijkcentra de bewoners en ondernemers uit er gezamenlijk iets van te maken. De gemeente bewaakt de algemene belangen zoals de verkeers- en sociale veiligheid.

3.2.2. Woonwijken

Voor wie?

De woonwijken zijn de gebieden in de dorpen en wijken waar vooral woningen staan. De woonwijken worden voornamelijk gebruikt door de mensen die er wonen. Zij komen er dagelijks, voelen zich er thuis, parkeren hun auto in de straat en hun kinderen spelen in de omgeving. De openbare ruimte in de woonwijken is dan ook vooral ingericht om dat gebruik te faciliteren. Denk aan parkeerplaatsen, speelvoorzieningen, groene aankleding voor een mooi straatbeeld etc. De bewoners van de straat hebben veel belang bij hun eigen straat. En minder bij de woonstraten van anderen. De woonstraten dienen daarom vooral het individueel belang van de bewoners uit die straat. Dat geldt zeker woonstraten die geen andere functies hebben. Voor straten die, naast de woonfunctie, ook andere functies vervullen, telt het algemeen belang iets zwaarder mee. Dat zijn bijvoorbeeld de straten die een functie hebben voor doorgaand verkeer, waar winkels of scholen in staan of die onderdeel uitmaken van het DNA.

Overigens moet hierbij wel worden bedacht dat het 'individueel belang' in een woonstraat niet op het niveau van één bewoner of één gezin kan worden uitgelegd. Het zal altijd minimaal om het gezamenlijk standpunt (of meerderheidsstandpunt) van de hele staat moeten gaan. Alle bewoners uit de straat hebben immers evenveel belang bij de openbare ruimte van die straat.

Op het niveau van een hele wijk speelt ongeveer hetzelfde als in de woonstraat, maar dan op een grotere schaal. Wensen, voorzieningen en algemene uitgangspunten hebben hier een bredere reikwijdte. Er zijn ook simpelweg meer belanghebbenden. Op deze schaal ligt het algemeen belang hoger dan in de woonstraat.

Voor wat?

Wonen is de belangrijkste functie van de woonwijk. De woonwijk biedt vooral een leefbaar en veilig thuis voor de bewoners. De meeste woonstraten hebben geen belangrijke functie voor doorgaand verkeer. Bereikbaarheid van de eigen woningen is uiteraard wel belangrijk voor de bewoners (behoefte aan parkeervoorzieningen). Ondernemen en zorg/scholen zijn nevenfuncties van de woonwijk. Deze voorzieningen komen voor in de woonwijk, maar zijn er niet noodzakelijk aan verbonden. De woonwijk functioneert ook wanneer deze voorzieningen buiten de wijk liggen, en andersom geldt hetzelfde. Verder heeft het groen in de woonwijken een functie voor het welzijn van de bewoners en kan het een habitat zijn voor flora en fauna.

Sommige delen van woonwijken, vooral de oudere delen, hebben een bijzondere historische waarde. Zij behoren tot het DNA van het dorp.

Welke opgaven spelen er?

Veroudering van de woningen en van het ontwerp van het gebied is in meerdere woonwijken een belangrijke opgave. Veel straten hebben nu relatief weinig oppervlakte openbare ruimte ten opzichte van alle voorzieningen die daarin gewenst zijn. Denk aan parkeerplaatsen,

bomen, beplanting, lichtmasten, containeropstelplaatsen, speelplaatsen, opritten, trottoirs, wadi's etc. Voorzieningen die met elkaar concurreren om een plekje in de openbare ruimte.

De bezuinigingsopgave voor het beheer van de openbare ruimte is een opgave voor alle gebieden, maar komt grotendeels op de woonwijken neer, omdat die gebieden groot zijn (ten opzichte van de centrumgebieden, bedrijventerreinen, bossen etc.) en daar dus ook een groot oppervlak aan gemeentelijke openbare ruimte in ligt die onderhouden moet worden.

Het behoud van de historische kenmerken is een uitdaging bij het oplossen van de opgaven voor de woonwijken. Vooral voor de oudere, beeldbepalende gebouwen en de groene polderstraten.

In de dorpsvisies geven bewoners soms aan dat zij het zelfstandig wonen in hun dorp langer mogelijk willen maken. Voor de openbare ruimte kan dit betekenen dat de dorpen wensen hebben voor de toegankelijkheid (bijv. voor rolstoelen), de bruikbaarheid (bijv. ontmoetingsplaatsen) en de sociale veiligheid. Ook komt uit de dorpsvisies regelmatig draagvlak naar voeren om zaken als dorp zelf te regelen of in stand te houden. Bijvoorbeeld door groengroepen.

In het Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan (GVVP) hebben wij uitgesproken dat wij een oplossing zoeken voor de parkeerproblemen in de wijken en dorpen buiten het centrum en dat wij parkeernormen stellen voor toekomstige ontwikkelingen.

Toekomstbeeld

De woonwijken moeten vooral de plaats blijven waar mensen prettig wonen en leven. Van die bewoners verwachten wij zelfs nog meer betrokkenheid bij hun omgeving. Niet alleen meepraten, maar ook meedoen.

In de woonwijken horen voorzieningen die vooral de woonfunctie ondersteunen. Denk aan parkeerplaatsen, speelplaatsen, openbare verlichting en een groene aankleding. Deze voorzieningen moeten aansluiten bij de wensen van de bewoners en bovendien goedkoop te onderhouden zijn.

De woonstraat is voor de bewoners van die straat. Voor zover die straat geen andere functies vervult (zoals een doorgaande verkeerroute), wordt de straat vooral voor de woonfunctie ingericht, afgestemd op de wensen van de bewoners uit die straat. Op de korte termijn kan een woonstraat waar behoefte is extra parkeerruimte (zoals op afbeelding 2) bijvoorbeeld worden ingericht zoals aangegeven op afbeelding 2a. Deze inrichting komt tegemoet aan een wens van de bewoners om extra parkeerplaatsen in een bestaande woonstraat. Er worden concessies gedaan aan de overige functies en elementen, maar het is een relatief eenvoudige en realistische oplossing. Aandachtspunten zijn wel dat de bestrating van de nieuwe parkeervakken (ook in kleur, materiaal e.d.) goed moet aansluiten bij de bestaande bestrating van de straat. En dat zo veel mogelijk rekening wordt gehouden met de elementen die overblijven maar ineens in een ander perspectief staan, zoals bomen, lichtmasten en ondergrondse voorzieningen (enke aan kabels en rioleringen).

Afb. 2a Oplossing voor parkeerdruk (korte termijn)

Afb. 2 Bestaande woonstraat met hoge parkeerdruk

Afb. 2b Oplossing bij renovatie (lange of middellange termijn)

Afb. 2c Oplossing bij herstructurering (lange termijn)

In woonstraten, en vooral de groene polderstraten, waar de verkeersveiligheid verbeterd moet worden, kan bij renovatie gezocht worden naar een wijziging van het profiel van de straat. Dit kan bijvoorbeeld door de stoepen te verwijderen en groene elementen uit het oorspronkelijk ontwerp van de straat terug te brengen. Dit geeft de sfeer van een erf met optische versmalling en minder duidelijke structuur voor de verschillende weggebruikers (voetgangers, fietsers, automobilisten). Het verleidt mensen ertoe om de straat voorzigtiger te gebruiken (shared space principe). Zie afbeelding 2b.

Op de langere termijn, wanneer de kans of noodzaak zich voordoet om het hele gebied te veranderen, kan zo'n zelfde woonstraat worden ingericht zoals aangegeven op afbeelding 2c.

Deze inrichting komt tegemoet aan de opgave voor vernieuwing van het hele woongebied. Er zijn minder woningen en meer (openbare) ruimte. De parkeerplaatsen zijn voldoende voor normaal particulier gebruik. Parkeren gebeurt vooral op eigen opritten en er staan geen bedrijfsbusjes of andere grote voertuigen in de straat. Ook is er meer groen. Groen dat gemakkelijk te beheren is en minder schade (bijv. door wortelopdruk) of hinder (boven geparkeerde auto's) oplevert. De containeropstelplaten of centrale verzamelcontainers staan op de plek waarop zij goed bruikbaar zijn en geen belemmering voor andere functies opleveren. Verkeersborden en lichtmasten zijn er slechts voor zover minimaal noodzakelijk. De verlichting heeft hier vooral een sociale veiligheidsfunctie met lichtmasten van minimaal 6 meter hoog en is verlichting die energiezuinig is. De groene ruimte biedt mogelijkheden om bewoners hun eigen wensen te laten vervullen. Bijvoorbeeld door er buurtactiviteiten te organiseren of een boom op te fleuren door 'wildbreien' (zie afbeelding 3). Ook waarschuwingstekens die geen officiële verkeersborden zijn, kunnen bewoners zelf plaatsen wanneer zij daar behoefte aan hebben mits het geen belemmering voor verkeer of beheer oplevert. Het gaat dan bijvoorbeeld om de fluoriserende gele poppetjes die waarschuwen voor overstekende kinderen.

Afb. 1 Wildbreien

Bij het ontwerp of bij renovatie van een hele wijk, willen wij nog meer de kansen benutten om bestaande opgaven te beantwoorden. Meer nog dan bij renovatie van één straat, gaan wij hier voor een ontwerp waarin groen geconcentreerd in de wijk ligt en beheervriendelijk is, de bomen voldoende groeiruimte hebben om groot en oud te worden (bomen van de eerste grootte minimaal 100 jaar, bomen van de tweede grootte minimaal 40 jaar en bomen van de derde grootte minimaal 20 jaar), de infrastructuur logisch past bij de verkeerssituatie en er voldoende ruimte is voor parkeerbehoefte en wensen van bewoners. De openbare verlichting op de wijktoegangswegen ondersteunt de verkeersfunctie en draagt bij aan de sociale veiligheid van het gebied. Daarom verlichten wij deze wegen met lichtmasten van zeven meter of hoger met een zodanige verlichting dat kleurherkenning goed mogelijk is. De verlichting is energiezuinig voor zover dit geen bezwaren oplevert voor de verkeersveiligheid en er draagvlak voor is bij de bewoners.

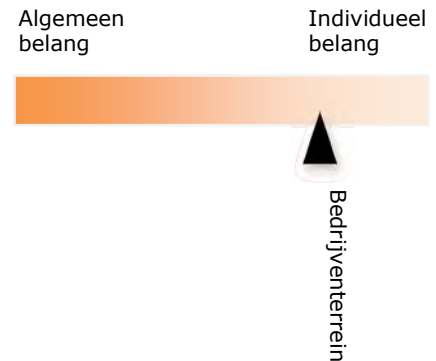
Bouwkavels in nieuwe woonwijken die nog niet zijn verkocht, zoals in Emmelhage, Creil en Luttelgeest, kunnen worden gebruikt voor andere doeleinden, zoals het inzaaien met bijvriendelijke bloemenmix of als moestuin. Voorwaarde is wel dat ze direct beschikbaar blijven voor de verkoop, direct in gebruik genomen kunnen worden en goed onderhouden worden. Zolang er geen andere functies zijn, worden de kavels goedkoop onderhouden.

Slooplocaties waar de gemeente eigenaar van is, mogen niet verpauperen. Per situatie maken wij een plan (exploitatieopzet) hoe deze locatie tot het gewenste moment van herontwikkeling wordt ingericht en onderhouden. Als bewoners van de wijk/het dorp wensen of ideeën daarvoor hebben, kan daar prima op worden aangesloten. Uitgangspunt is dat de tijdelijke inrichting en beheer kostenneutraal uitgevoerd kunnen worden en geen bezwaar opleveren voor de omgeving of voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied.

3.2.3. Bedrijventerreinen

Voor wie?

Het bedrijventerrein is voor de ondernemers. De gemeente faciliteert hen om hun activiteiten uit te kunnen voeren. Het individueel belang is hier hoog. Het belang van de ondernemers op dat betreffende bedrijventerrein is hoger dan het belang van overige bewoners, ondernemers of bezoekers van de Noordoostpolder. Net als in de woonwijken, geldt hier wel dat 'individueel belang' gezien moet worden als een 'collectief individueel belang'. De openbare ruimte dient immers niet het belang van slechts één bedrijf, maar het belang van alle bedrijven op dat terrein gezamenlijk.

Voor wat?

Ondernemen en werken zijn de belangrijkste functies van de bedrijventerreinen. Voor deze ondernemers is een goede bereikbaarheid van groot belang. Daarom is verkeer een belangrijke nevenfunctie. Voorzieningen zoals parkeerplaatsen, uitritten, brede straten, reclames en borden met namen van bedrijven, straten en adressen horen bij een bedrijventerrein.

Op sommige bedrijventerreinen staan woningen, maar die zijn bedoeld als bedrijfswoningen. Zij passen bij de bedrijfsfunctie, maar zijn daar niet noodzakelijk voor. De openbare ruimte is er ook niet op ingericht (geen speelplaatsen, zebrapaden etc.). Het (openbaar) groen kan een bijdrage leveren aan het welzijn van de ondernemers en bezoekers van het terrein en kan een habitat zijn voor flora en fauna, hoewel het daar meestal niet bewust voor is aangelegd.

Welke opgaven spelen er?

In veel plaatsen zijn de bedrijventerreinen uitgebreid of veranderd sinds de oorspronkelijke aanleg. Het DNA bevat de opgave om de bedrijven en bedrijventerreinen beter in te passen.

Vanuit ons sociaal economisch beleidsplan zetten wij in op 'goed houden wat er is en pas daarna uitbreiden en groeien'. Dit betekent dat de gemeente vooral een faciliterende en stimulerende rol inneemt tegenover ondernemers.

Toekomstbeeld

Ondernemen blijft de hoofdzaak voor de bedrijventerreinen. Ondernemers zijn dan ook de belangrijkste doelgroep en hebben het meeste belang bij een goed functionerend bedrijventerrein. Daarbij past het dat zij initiatieven nemen om zelf met elkaar de openbare ruimte te beheren of voorzieningen te realiseren. Bijvoorbeeld in de vorm van parkmanagement. Als gemeente stellen wij ons hierbij positief op. Wij staan op de achtergrond en behartigen alleen de algemene belangen zoals de bescherming van het milieu en het behoud van de cultuurhistorisch waardevolle kenmerken van het gebied. Daarover maken wij afspraken met de ondernemers of nemen zelf het initiatief.

Voor zover en zolang als het parkmanagement niet volledig is opgezet, blijven wij als de gemeente beheerder van het openbaar terrein. Vanuit die rol bieden wij een functionele inrichting en een functioneel beheer van het terrein. De openbare verlichting ondersteunt de verkeersfunctie en draagt bij aan de sociale veiligheid van het gebied. Reclame en aanwijzingsborden met bedrijfsnamen etc. staan wij toe, mits het geen belemmering oplevert

voor verkeersveiligheid of strijdig is met welstandsnormen. Ook uitwegen staan wij toe voor zover zij geen belemmeringen opleveren voor de verkeersveiligheid op het terrein.

De opgave uit het DNA pakken wij op in overleg met de ondernemers. Een betere inpassing van het bedrijventerrein kan bijvoorbeeld door de groene inpassing van bedrijven aan de randen van de plaatsen (als onderdeel van de groene mantel). Of een bomenrij voor de bedrijven langs een weg te zetten om een rustiger en minder rommelig beeld te krijgen.

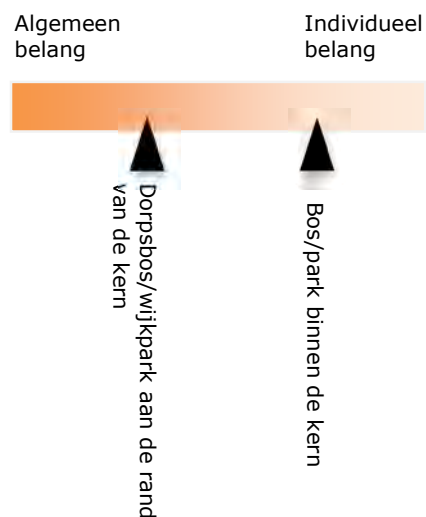
Gemeentelijke gronden op bedrijventerreinen die bedoeld zijn voor uitgifte als kavels, maar nog niet zijn verkocht, worden zo veel mogelijk verpacht om verpaupering en langdurige braakligging tegen te gaan. Zo voorkomen wij een negatieve beleving de openbare ruimte. Grote stukken kunnen aan agrariërs worden verpacht. Kleine stukken die voor agrariërs niet interessant zijn kunnen worden verpacht aan particulieren of aan instellingen voor praktijkonderwijs. Op deze manier worden de gronden goed gebruikt en leveren zij bovendien inkomsten op. Jaarlijks wordt gekeken of deze pacht nog een oogstjaar door kan lopen.

3.2.4. (Dorps)bossen en parken

Voor wie?

Alle kernen in de Noordoostpolder hebben een gemeentelijk dorpsbos. Daarnaast zijn er in de gemeente een paar grote bossen; het Kuinderbos, het Voorsterbos en het Urkerbos. De grote bossen zijn echter niet in eigendom en beheer van de gemeente. In Emmeloord ligt nog een aantal wijkparken.

De dorpsbossen en parken die de gemeente beheert, zijn vooral voor de bewoners van dat dorp of die wijk. Daarbij speelt een hoog individueel belang. Uiteraard gaat het daarbij wel om het belang van alle bewoners van die hele wijk of dat hele dorp. Bij de dorpsbossen/wijkparken die aan de rand van een kern liggen, is het algemeen belang iets hoger, omdat zij ook een duidelijk landschappelijke functie hebben.

Voor wat?

De (dorps)bossen en parken zijn het recreatieve uitloopgebied van de kernen. Recreatie en ontmoeting zijn dan ook de hoofdfunctie van de bossen en parken. De bossen en parken die aan de rand van de kern liggen, hebben daarnaast een belangrijke landschappelijke functie. Zij vormen de 'groene lijst' of 'groene mantel' van de dorpskern. Verder hebben de bossen en parken een natuurfunctie en leveren een bijdrage aan de waterberging en -afvoer.

Welke opgaven spelen er?

De 'groene mantel' is landschappelijk en cultuurhistorisch waardevol, maar in het verleden bij uitbreidingen soms verdwenen of binnen de kern komen te liggen.

Bewoners van het dorp of de wijk hebben vaak eigen ideeën voor hun bos of park. Zo zijn er in het verleden wandelpaden aangelegd met Leadersubsidie die de dorpsvereniging had aangevraagd en hebben wijkbewoners in Emmeloord actief meegepraat bij de renovatie van twee wijkparken.

Toekomstbeeld

Om alle functies van de bossen en parken te kunnen vervullen, moeten deze de maat en kwaliteit houden die zij nu hebben. Voor de landschappelijke functie, streven wij naar een verbreding van de bosranden langs de kern tot minimaal 40 meter. Voor bossen en parken met bijzondere natuurwaarden of mogelijkheden om die te ontwikkelen, streven wij zelfs naar gebieden van minimaal 100 meter breed.

De bossen en parken blijven het uitloopgebied van de dorpen en wijken. Daarom mogen de bewoners daar in eerste plaats zelf wensen en ideeën over vormen. En

initiatieven ondernemen om die te realiseren. Bijvoorbeeld door met elkaar afspraken te maken over het gebruik van het bos of park, door opruimacties door bewoners te organiseren of door gezamenlijk een Europese subsidie aan te vragen om een wandelpad aan te leggen. Als gemeente stellen wij ons hierbij op de achtergrond en laten wij het initiatief aan bij de bewoners. Wij zorgen voor de basis en laten de verdere invulling aan de bewoners over. Die basis bestaat uit groot onderhoud zoals bosdunningen en onderhoud van paden. En uit het bewaken dat de bossen en parken minimaal hun omvang behouden en dat aan de wet- en regelgeving voor natuurbescherming wordt voldaan. Openbare verlichting wordt alleen op de hoofdfietsroutes door de bossen en parken aangelegd en onderhouden, om de sociale veiligheid te borgen. Overige voet- en fietspaden hebben een recreatief karakter. Hier wordt geen verlichting aangebracht.

Bij nieuwe uitbreidingen wordt de groene mantel 'opgeschoven' om de landschappelijke karakteristiek te behouden. Uiteraard alleen mits dat ecologisch geen bezwaar is en er draagvlak voor is in de kern. Door in de nieuwe mantel opnieuw voorzieningen (voor sport, recreatie e.d.) op te nemen, blijft het bestaan van de mantel beter geborgd.

3.2.5. Hoofdinfrastructuur (wegen en waterwegen)

Voor wie?

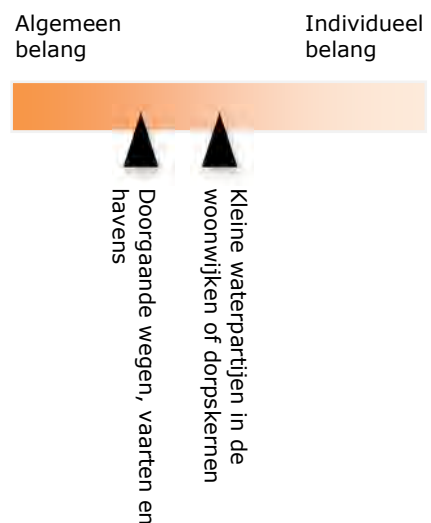
Noordoostpolder is functioneel ontworpen. Dat geldt vooral voor de infrastructuur. Wegen en waterwegen zijn volgens vaste principes ontworpen. De belangrijkste doorgaande routes door en langs de kernen, de hoofdinfrastructuur, zijn belangrijk voor iedereen in de Noordoostpolder. Zowel bewoners als ondernemers als bezoekers hebben belang bij een goede infrastructuur om veilig, snel en prettig van A naar B te kunnen komen. En bij een goede waterafvoer. Deze (water)wegen vervullen een hoog algemeen belang.

Kleine waterpartijen in woonwijken of kernen hebben, naast hun waterbergende of waterafvoerende functie, ook een functie als aankleding van het dorp of de wijk. De verkeersfunctie van deze kleinere waterpartijen is andersom juist minder groot. Daarom is het algemeen belang van deze waterpartijen lager dan dat van de doorgaande (water)wegen.

Voor wat?

De hoofdinfrastructuur (wegen en water) heeft vooral een verkeersfunctie. Naast deze hoofdfunctie zijn de vaarten, tochten, sloten en andere waterpartijen functioneel voor waterberging en -afvoer. De kleinere waterpartijen in de woonwijken en kernen hebben tevens een functie als aankleding van het dorp of de wijk.

Incidenteel hebben de (water)wegen nevenfuncties zoals wonen (op woonboten), recreatie, natuur en landschap.

Welke opgaven spelen er?

Ruimtelijke ontwikkelingen zoals Emmelhage of het centrumplan Emmeloord hebben een effect op de (lokale) verkeerssituatie. Deze knelpunten kunnen lokaal zijn, zoals een toename van verkeersaanbod bij een kruispunt, maar ook bovenlokaal zoals toename van vrachtverkeer door centra als gevolg van uitbreiding of herstructurering van bedrijventerreinen.

Verder speelt de algemene verouderingsopgave ook hier een rol. Een groot deel van de civiele kunstwerken (bruggen, duikers, steigers etc.) is in de beginfase van de polder (rond 1950) gebouwd. Zij zijn gebaseerd op de toenmalige belastingsnormen en verkeersintensiteiten. Die zijn inmiddels veranderd en zullen naar verwachting nog verder veranderen. Dit speelt in het landelijk gebied (landbouwverkeer), maar ook op de hoofdinfrastructuur van de kernen. Nu al zijn de bruggen een belemmering voor de doorstroming van het verkeer of hebben zij een as-lastbeperking. Daarnaast is een aantal bruggen ook technisch verouderd. Daarom moeten in de periode 2015 tot 2035 veel civiele kunstwerken vervangen worden, waaronder de Marknesserbrug in Emmeloord.

Water kunnen we benutten voor andere functies. Het water, en vooral de loswallen en andere afmeervoorzieningen, zijn oorspronkelijk bedoeld als infrastructuur voor de aan- en afvoer van (landbouw)producten. Maar daar worden zij steeds minder voor gebruikt. Dit biedt kansen voor nieuwe functies van locaties aan het water, zoals recreatie en wonen (woonboten). Ook in het DNA van Emmeloord staat het benutten van de ligging aan het water als een aanbeveling.

Tot slot spelen wettelijke opgaven voor de hoofdinfrastructuur. Zo moet in 2015 minimaal 2/3 van de bushaltes toegankelijk zijn (opdracht uit de wet Toegankelijkheid openbaar Vervoer).

Toekomstbeeld

De hoofdinfrastructuur blijft primair in stand voor de verkeersfunctie. Bij nieuwe ontwikkelingen en herstructureringen wordt de verkeerssituatie aangepast aan de nieuwe situatie om nieuwe knelpunten te voorkomen. Daarbij wordt niet alleen lokaal gekeken, maar ook naar de bovenlokale situatie om ongewenste neveneffecten zoals sluipverkeer tegen te gaan. Waar mogelijk wordt het instrument "Shared Space"⁴ als instrument ingezet bij het vinden van oplossing van verkeersknelpunten.

Het onderhoudsniveau voor de civiele kunstwerken sluit aan bij het onderhoudsniveau van de wegen. Om te voorkomen dat er verkeersknelpunten en achterstallig onderhoud ontstaan, worden de civiele kunstwerken tijdig vervangen.

⁴ Shared Space is een ontwerpuitgangspunt voor verkeerssituaties, waarbij er zo weinig mogelijk wordt geregeld en zoveel mogelijk vrijheid wordt gelaten aan de verkeersdeelnemers.

De openbare verlichting op de wegen van de hoofdinfrastructuur ondersteunt de verkeersfunctie en draagt bij aan de sociale veiligheid van het gebied. Daarom verlichten wij deze wegen met lichtmasten van minimaal 8 meter of hoger en een zodanige kleurweergave dat kleurherkenning goed mogelijk is.

De vaarten bieden ontwikkelkansen voor de toekomst. Wij bieden ruimte voor het benutten van nieuwe gebruiksvormen, zoals woonboten of de recreatievaart. Vooral op de plaatsen waar de dorpen aan het water grenzen en de bewoners van het dorp zelf wensen of ideeën hebben om de kansen te benutten.

Kleinere waterpartijen zien wij als onderdeel van het gebied waar zij in liggen.

3.2.6. Landelijk gebied

Voor wie?

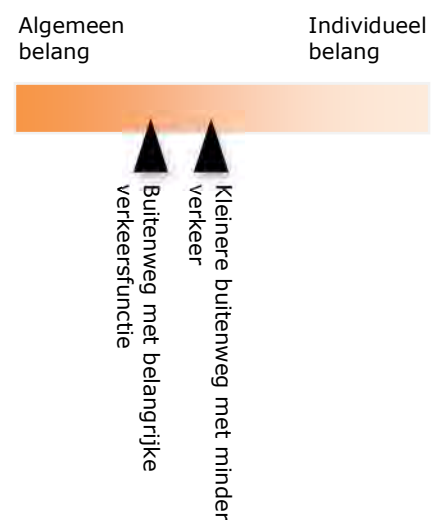
De openbare ruimte in het landelijk gebied is vooral functioneel ingericht en van oudsher bedoeld om de landbouwfunctie optimaal te ontsluiten, zowel over water als over de weg. De beplantingen werd toegepast om de polder een menselijke maat te geven en beschutting en geborgenheid te geven. Daarbij is ook de landbouwfunctie bepalend geweest bij het plaatsen hiervan. Deze is zo geplaatst dat er bijvoorbeeld niet teveel schaduw was of juist er juist beschutting werd geboden bij fruitteelt. De functies natuur en recreatie waren duidelijk van ondergeschikt belang.

Het landelijk gebied wordt nogsteeds vooral gebruikt door ondernemers van agrarische- en glastuinbouwbedrijven. Daarnaast maken ook recreatiebedrijven of combinaties van agrarische- en recreatiebedrijven gebruik van het landelijk gebied en wordt er gewoond en is er ruimte voor natuur en water.

Voor wat?

Voor de bedrijven in het landelijk gebied is bereikbaarheid belangrijk. Verkeer is daarom een belangrijke functie van de openbare ruimte in het landelijk gebied. De landschappelijke functie is ook belangrijk. De beplantingen in het landelijk gebied vormen namelijk onderdeel van het unieke ontwerp van de polder. Dat ontwerp heeft cultuurhistorische waarden levert een belangrijke bijdrage aan de identiteit van de polder. Hiermee onderscheiden wij ons van de rest van Nederland en is daarmee een unique selling point die bovendien een economische waarde vertegenwoordigt. Verder is de natuurfunctie van het landelijk gebied van belang.

Aan de oostrand van de polder (inclusief corridor) en in de driehoek rond Schokland-Nagele-Schokkerhaven bevinden zich agrarisch-recreatieve gebieden waar recreatie en landbouw worden gecombineerd. Het medegebruik van de ruimte neemt hier steeds verder toe door verschillende vormen van recreatie. De opbouw, inrichting en verkaveling van het gebied, iets meer beslotenheid en andere beplanting, maken dit gebied aantrekkelijk voor dit soort functies. In agrarisch-recreatieve gebied bevinden zich ook puur recreatieve gebieden zoals

Wellerwaard, Schokkerstrand en het Kuinder- en Voorsterbos. Deze gebieden hebben uiteraard een andere functie (recreatie). De overige deelgebieden (het glastuinbouwgebied en het overige agrarische gebied) vervullen ook een recreatieve functie, maar die is hier minder nadrukkelijk aanwezig.

Het landelijk gebied heeft ook een functie voor water (vaarten, tochten, sloten).

Welke opgaven spelen er?

Door maatschappelijke veranderingen zoals een toegenomen welvaart en vrijetijdsbesteding en de verregaande mechanisatie, schaalvergroting en innovatie in de landbouw is het gebruik van het landelijk gebied veranderd. Dit is een proces dat steeds door blijft gaan en resulteert constant in nieuwe opgaven voor de openbare ruimte.

De Noordoostpolder is een ontworpen gebied met een bijzondere historie. Niet alleen als beeld of element, maar ook in het gebruik. Doordat het gebruik in de periode na de aanleg sterk is veranderd, geeft dit een flinke opgave voor nu en de toekomst. Een opgave die er al langer ligt, maar steeds duidelijker wordt. Vooral in het landelijk gebied wordt dat nu zichtbaar. De verwachting is dat bedrijven groter worden en andere juist stoppen. Hierdoor worden de functies in het gebied diverser. Zo worden de functies recreatie en wonen belangrijker. Recreatief en particulier gebruik van de buitenwegen stelt andere eisen aan de wegen dan de agrarische bedrijvigheid. Zeker wanneer die agrarische bedrijvigheid door de schaalvergroting in de land- en (glas)tuinbouw juist groter en zwaarder vervoer met zich meebrengt. Dit legt een druk op de wegen. Zowel het technische onderhoud aan de wegen als de verkeersveiligheid komen in het geding. In het verleden zijn een aantal wegen al verbreed met stroken met grasbetonblokken, maar het is de vraag hoe lang die oplossing voldoende blijft om het grote en zware landbouwverkeer te faciliteren. Ook de bruggen zijn berekend op een andere verkeersbelasting. Zij verouderen daardoor niet alleen fysiek, maar ook qua functionaliteit.

Verder spelen aan de buitenwegen enkele praktische knelpunten en opgaven. Zo ligt er een opgave vanuit het waterschap om de bermsloten in de komende zeven jaar te verdiepen om de waterhuishouding te verbeteren. Ook zijn de bomen kwetsbaar en komen zij regelmatig in conflict met de andere elementen die dezelfde ruimte gebruiken, zoals verhardingen (bij wegverbreding of aanleg van fietspaden), kabels en leidingen of sloten als deze verdiept of verbreed moeten worden.

En dit alles speelt zich af tegen een decor toenemende aandacht voor de cultuurhistorische waarde van het landelijk gebied. Dat doet een nadrukkelijk beroep op het behoud en herstel van de beplantingen langs de buitenwegen. Beplantingen die onder druk staan van kwetsbaarheid door boomziektes en achterstallig onderhoud als gevolg van het lagere onderhoudsniveau. In onze structuurvisie hebben wij uitgesproken dat wij de landschappelijke karakteristieken als kapstok hanteren voor nieuwe ontwikkelingen. Daarbij is onderscheid gemaakt in verschillende deelgebieden die landschappelijk verschillen door hun mate van openheid (oostrand, dijkzone, middengebied, noordwestrand etc.).

Ook voor de functies natuur, recreatie, verkeer en ondernemen bevat de structuurvisie ambities die een claim leggen op de openbare ruimte van het landelijk gebied. Of die gevolgen hebben voor het gebruik van de wegen.

Toekomstbeeld

De wegen in het landelijk gebied blijven wij vooral inrichten en beheren voor de verkeersfunctie en de landschappelijke functie. De verkeersfunctie maken wij concreet door de inrichtingsprincipes van 'Duurzaam Veilig' te hanteren. De landschappelijke functie door terug te kijken naar de ontwerpprincipes en naar de uitgangspunten in de Structuurvisie. Dit betekent dat de meeste wegen worden ingericht als 'erftoegangswegen' met enkele uitzonderingen zoals de Lemsterweg.

De erftoegangswegen in het landelijk gebied zouden idealiter vaak breder moeten zijn om optimaal geschikt te zijn voor alle functies. Dat is in de bestaande situatie niet mogelijk. Daarom stellen wij prioriteiten per gebied om tot een visie per gebied te komen.

Voor de buitenwegen in de Noordwestrand van de polder (de paden tussen de dorpenringweg en de Noorder- en Westermeerweg), waar weinig of geen zwaar landbouwverkeer overheen hoeft, heeft de weg een breedte van 3,50 meter en aan minimaal één zijde een boombeplanting met onderbeplanting en aan minimaal één zijde een sloot. Waar nodig, kan de wegzijde worden voorzien van betonstroken in de bermen om schade aan de bermen te voorkomen.

In het agrarisch gebied met recreatieve functie (ostrand en corridor) past een soortgelijke wegingeling als in de Noordwestrand. Hier zal echter eerder behoefte zijn aan fietsvoorzieningen en gevarieerde beplanting vanwege het recreatieve gebruik. Dit kan bijvoorbeeld met suggestiefietsstroken en een afwisselend assortiment aan bomen.

Rond de gebieden met waardevolle openheid, zoals rond Schokland, Urk en Oud Kraggenburg kan de wegbeplanting transparanter zijn of geheel achterwege blijven (bijv. waar die in het verleden al verdwenen is of nooit aanwezig was).

De overige wegen in het landelijk gebied, die geschikt moeten zijn voor meer en zwaarder (landbouw)verkeer hebben waar mogelijk een minimale verhardingsbreedte van 4,50 meter met daarbij een bermverharding (grasbetonkeien of betonstrook). Op die manier wordt meer rekening gehouden met het type voertuigen dat van de weg gebruikmaakt. Ook proberen wij hier snel- en langzaam verkeer te scheiden als daar ruimte voor is. De noord-zuidgeoriënteerde wegen hebben aan beide zijden bomen en de oostwestgeoriënteerde wegen aan minimaal één zijde. Ook hebben deze wegen aan minimaal één zijde een sloot.

De huidige ontwikkelingen zullen zich naar verwachting voortzetten. Om de spagaat tussen alle ruimteclaims op de buitenwegen niet evenredig mee te laten groeien, willen wij via ruimtelijke juridische instrumenten, zoals het bestemmingsplan Landelijk gebied en omgevingsvergunningen, de vestiging van bedrijven met groot en zwaar verkeer sturen.

In gebieden waar dan een nog hogere verkeersdruk ontstaat, zoals in het glastuinbouwgebied, kan dan, indien nodig een nieuw totaal ontwerp voor het gebied, inclusief de wegingeling worden gemaakt. Daarbij ontstaan wellicht zelfs mogelijkheden om meer ruimte te creëren voor het totale wegprofiel (verharding, sloot en beplanting).

Gevaarlijke punten (zowel objectief als subjectief gezien) op erftoegangswegen in het buitengebied worden bij herinrichting of groot onderhoud ingericht volgens het principe "80 waar het kan, 60 waar het moet". Dit geldt voor alle wegen in alle deelgebieden. Per weg vindt er burgerparticipatie en een verkeersonderzoek plaats voordat de keuze voor 80 of 60 definitief wordt gemaakt. Openbare verlichting realiseren wij niet in het buitengebied. Deze is er tot nu toe op een enkele uitzonderingen na ook niet aanwezig.

Om de verkeersveiligheid buiten de bebouwde kom te verhogen worden er geen nieuwe ontheffingen afgegeven voor materieel breder dan 3,5m.

Om de beplanting minder kwetsbaar te maken bij boomziektes, zoeken wij een nieuwe indeling voor het assortiment aan bomen in de wegbeplantingen. Daarbij experimenteren wij met een gevarieerd assortiment of resistente inheemse boomsoorten die bij de oorspronkelijke opzet van de polder passen.

De recreatiegebieden vormen een ander deel van de openbare ruimte dan de buitenwegen. Zij kennen een ander gebruik, en dat stelt andere eisen aan beleid, inrichting en beheer dan de wegen. Wij willen dat onze recreatiegebieden veilig en functioneel zijn voor hun recreatief gebruik. Zij moeten ook gelegenheid bieden aan ondernemers of terreinbeheerders om kansen voor recreatieve activiteiten te benutten. Wij faciliteren deze verzoeken voor zover zij niet strijdig zijn met algemene belangen.

4. Beleid

Uiteraard willen wij onze visie in de praktijk terugzien. Daarbij hebben wij kaders voor de uitvoering nodig, beleid. Dat beleid staat in dit hoofdstuk.

4.1. Beleid voor ontwerp en inrichting

4.1.1. Keuze op basis van levenscyclusanalyse

Het inrichten van de openbare ruimte is een proces dat begint bij het ontwerp. Wij kiezen voor een functioneel ontwerp dat beheer- en gebruikgericht is en bovendien rekening houdt met waarden uit het verleden en duurzaam is voor de toekomst. Dit betekent dat wij passend organiseren (gebruikersgericht) en kiezen voor een ontwerp dat positief scoort op de hele levenscyclus. In die levenscyclus kijken wij naar de beheer- en exploitatiekosten en naar de duurzaamheid, maar ook naar de veiligheid en risico's. De keuze om een voorziening wel/niet te realiseren, baseren wij op deze levenscyclusanalyse. Evenals de keuze om voorzieningen wel/niet in stand te houden.

4.1.2. Investing in nieuwe voorzieningen

We gaan terughoudend om met het realiseren van nieuwe voorzieningen. Zelfs het behouden van de bestaande voorzieningen is door de bezuinigingsopgaven geen vanzelfsprekendheid meer. De ontwerprichtlijnen uit deze paragraaf gelden daarom ook als kader voor besluiten over het behouden, saneren, omvormen of afstoten van voorzieningen.

Nieuwe investeringen moeten een besparing opleveren. Binnen dat kader realiseren wij voorzieningen die in de visie van hoofdstuk 3 van dit plan passen, op natuurlijke momenten. Meestal zullen die momenten renovaties van het gebied zijn, de uitvoering van groot onderhoud of de aanleg van een nieuw gebied. Voorzieningen die vooral voor een individuele particuliere gebruiksfunctie zijn, zoals aanlegvoorzieningen voor woonschepen of stroomvoorzieningen voor standplaatsen voor marktkramen, worden alleen gerealiseerd wanneer dat financieel uit kan. Deze investeringen moeten geheel terug te verdienen zijn uit liggelden, huurtarieven o.i.d.

4.1.3. Vervangingsmoment

Vervanging van elementen vindt plaats wanneer dat noodzakelijk is en het moment daarvoor optimaal is. Dit bepalen we in een vaste volgorde van prioriteiten:

1. Vormt het een risico?
2. Is het een optimaal vervangingsmoment? Bijvoorbeeld aan het einde van de technische levensduur of wanneer het gebied gerenoveerd wordt.
3. Vormt vervanging een besparing in onderhouds- of exploitatiekosten waarmee de extra kosten van de naar voren gehaalde investering worden terugverdiend?
4. Voldoet het element nog aan de behoefte of aan zijn functie? De dorpsvisies kunnen een hulpmiddel zijn om dit te beoordelen.

4.1.4. Passend organiseren

Het realiseren van nieuwe voorzieningen in de openbare ruimte bestaat uit meerdere processtappen. In de ontwerpfasen kunnen bewoners meedenken en meepraten. Bijvoorbeeld door hun wensen aan te geven en later een keuze uit meerdere ontwerpen te maken. Deze vorm van participatie en inspraak past bij die fase van het proces. Zeker wanneer het over (her)inrichting van een bestaand gebied gaat waar de individuele belangen van een vaste groep gebruikers hoog zijn, zoals in een woonstraat of op een bedrijventerrein. Voor gebieden waar de belangen van meer bewoners gezamenlijk spelen, zoals bij renovatie van een dorpscentrum of wijkpark, betrekken wij de bewoners van dat dorp/die wijk 'als collectief'. Dit houdt in dat wij rekening houden met de wensen uit de dorpsvisies en/of in overleg gaan met de dorpsvereniging of het wijkplatform. Voor gebieden waar het 'algemeen belang' zo hoog is dat het alle bewoners van de gemeente betreft, bieden wij geen participatie of inspraak. Bijvoorbeeld bij een renovatie van een drukke verkeersweg (hoofdinfrastructuur). Hier spelen vaak door het hoge algemene belang ook al zoveel technische en juridische eisen of eerder genomen algemene besluiten dat er nog maar nauwelijks ruimte voor individuele inspraak is. Wel peilen wij voor dergelijke besluiten de mening van de bewoners via het burgerpanel.

De volgende fase is die van de aanleg. Deze fase is vooral gericht op de technische uitvoering (realisatie) van het ontwerp. De fase van inspraak over het ontwerp is dan al geweest en het proces is vooral een technische aangelegenheid. Omwonenden worden uiteraard wel geïnformeerd over de uitvoering.

4.1.5. Ruimte voor wensen uit dorpsvisies

Waar mogelijk houden wij rekening met de wensen uit dorpsvisies. Hiervoor worden geen afzonderlijke acties ondernomen, maar wanneer de gelegenheid zich voordoet (bijvoorbeeld bij renovatie van een gebied) geven wij daar uitvoering aan. Uiteraard wel binnen de (juridische en financiële) mogelijkheden en voor zover deze wensen niet strijdig zijn met de ontwerprichtlijnen uit dit beleidsplan.

4.1.6. Functiegerichte normen voor het ontwerp

Om de openbare ruimte functiegericht te realiseren of in stand te houden, hanteren wij een aantal vaste normen voor de inrichting. Allereerst gelden uiteraard de algemene uitgangspunten om het gebied veilig, duurzaam, beheergericht en volgens de geldende wet- en regelgeving in te richten. Zo moet er bijvoorbeeld compensatie voor waterafvoer worden geregeld wanneer in een gebied meer dan 50m² verharding bijkomt. Daarnaast geven de ambities en visies uit hoofdstuk 3 van dit BOR richtlijnen en aanknopingspunten voor de inrichting van gebieden. Denk aan de normen voor de inrichting van de verlichting en de minimale hoeveelheid groen per woning. Om dit concreet te maken, hanteren wij de volgende vaste normen:

- ✓ inrichting van verkeerswegen volgens de principes van 'Duurzaam Veilig';
- ✓ de ontwerprichtlijnen van de KBB (= Kwaliteitseis Boombeheer Beheerlijnen) voor minimale bewortelbare ruimte voor bomen;
- ✓ minimaal 75 m² openbaar groen per woning per kern;
- ✓ minimaal 10 m² groen per woning per straat;
- ✓ gevarieerde beplanting toepassen om kwetsbaarheid bij boomziektes te voorkomen;

- √ gebruik van soorten die goed kunnen groeien in Noordoostpolder (qua bodemgesteldheid e.d.) en die passen bij het oorspronkelijk ontwerp van de polder en/of het DNA.
- √ een kinderspeelplaats in iedere buurt/dorp voor kinderen van ca. 4 tot 8 jaar.
- √ een wijkspelplaats in iedere wijk voor kinderen van ca. 8 tot 12 jaar.
- √ bij gebieden die tot het DNA / erfgoed behoren, in het ontwerp rekening houden met de aanbevelingen hieruit, bijvoorbeeld in materiaalgebruik en beeldkwaliteit.
- √ rekening houden met de kenmerken van de wederopbouw.
- √ Shared Space meewegen als oplossing voor verkeersknelpunten.
- √ ROVL 2011 (= Richtlijn Openbare Verlichting) zo veel mogelijk toepassen bij realisatie/renovatie van openbare verlichting in een gebied.
- √ Doorgaande fiets- en wandelpaden bij dichtbij staande bomen zoveel mogelijk in beton uitvoeren om boomwortelschade te voorkomen.

4.2. Kwaliteiten en prioriteiten voor beheer

4.2.1. Doel van het beheer

Beheer (ofwel: instandhouding) is geen doel, maar een pakket aan noodzakelijke acties om de openbare ruimte geschikt te houden voor zijn functies. Die functies worden in de ontwerpfase bepaald. Daarom beheren wij 'ontwerpgericht'. Dat geldt voor zowel het onderhoud dat wij uitvoeren als voor de regels die wij stellen.

Het onderhoud dat wij aan de openbare ruimte uitvoeren, heeft meerdere doelen. Het gaat om 'schoon', 'heel', 'veilig' en 'duurzaam'. 'Veilig' en 'duurzaam' stellen wij voorop. Deze aspecten zien wij als basisnorm om hoge onderhoudskosten, kapitaalvernietiging en risico's voor de gebruikers te voorkomen. Daarom geven wij het onderhoud dat hiervoor nodig is (technisch onderhoud) voorrang boven het onderhoud dat nodig is om de voorzieningen schoon en heel te houden (netheidsonderhoud).

Dit betekent de volgende prioriteitsvolgorde voor de soort onderhoudswerkzaamheden:

1. preventief onderhoud (onderhoud dat nodig is om schade te voorkomen);
2. correctief onderhoud (onderhoud dat nodig is om schade te herstellen);
3. netheidsonderhoud (onderhoud dat nodig is om de openbare ruimte schoon en netjes te houden).

4.2.2. Kwaliteit van het onderhoud

Binnen de financiële kaders kunnen wij als gemeente per gebied een onderhoudsniveau realiseren, zoals gedefinieerd in de CROW normen. Deze niveaus zijn door het budgettaire kader meestal lager dan er vanuit de visie wenselijk is voor de toekomst. Wanneer zich in de praktijk of in de toekomst ontwikkelingen voordoen, waardoor het niveau in een bepaald gebied omhoog kan, willen wij die kansen grijpen. En wanneer er andersom toekomstige kostenstijgingen of verdere budgetverlagingen opgevangen moeten worden, is duidelijkheid nodig over de wijze waarop die kunnen worden opgevangen. Daarom stellen wij tevens prioriteiten per gebied vast.

De onderhoudsniveaus en prioriteiten die wij per gebied kiezen, zijn:

	Minimaal onderhoudsniveau dat de gemeente realiseert (passend binnen programma begroting 2014)	Prioriteiten per gebied
Centrumgebieden	B	Prioriteiten worden gesteld in overleg met de ondernemers
Woonwijken	C (straatreiniging B)	Prioriteiten worden gesteld in overleg met de bewoners
Bedrijventerreinen	C (straatreiniging B)	Prioriteiten worden gesteld in overleg met de ondernemers
Bossen en parken	D (straatreiniging B)	Prioriteit bij de toegankelijke en zichtbare gebieden van het bos/park.
Hoofdinfrastructuur	C (straatreiniging B)	Prioriteit bij het voorkomen van achterstallig onderhoud
Landelijk gebied	C/D (straatreiniging B)	Prioriteit bij het voorkomen van achterstallig onderhoud (verbossing)

Toelichting:

Onderhoudsniveau C is relatief laag, maar voor veel elementen op dit moment het enige onderhoudsniveau dat de gemeente binnen haar begroting kan leveren. De enige uitzonderingen die wij hierbij op dit moment kunnen maken, zijn:

- Het onderhoudsniveau voor de centrumgebieden. De centrumgebieden hebben een representatieve functie voor het hele dorp, de hele wijk of zelfs (bij Emmeloord centrum) voor de hele Noordoostpolder. Daarom onderhouden wij de centrumgebieden op B-niveau.
- De straatreiniging is een belangrijke beheerbespanning omdat het effect duidelijk zichtbaar is en een verlaging van deze inspanning een kostenverhogend effect op andere aspecten van het beheer heeft (bijvoorbeeld verstopping van straatkolken). Daarom voeren wij de straatreiniging ook op B-niveau uit.
- Enkele elementen zoals de verlichting en net-gerenoveerde wegen kunnen voorlopig nog zonder extra kosten op een hoger niveau worden onderhouden omdat zij pas vervangen zijn en er op het gebied groot onderhoud veel werk is verricht.

4.2.3. Beheer door bewoners of organisaties

De gemeente levert een basisinspanning voor het beheer van de openbare ruimte. Bewoners kunnen op basis van vrijwilligheid zelf mee te helpen met het beheer. Op die manier kunnen bewoners zelf een bijdrage leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van hun leefomgeving. Deze bijdrage kan individueel zijn, maar het kan ook als groep, bijvoorbeeld in de vorm van de groengroepen of groenbrigades. Dit zijn initiatieven die in enkele dorpen al genomen zijn. Voor het beheer geldt het principe: hoe meer eigen wensen en initiatieven bewoners nemen, hoe meer verantwoordelijkheid en beheerinspanningen wij verwachten bij beheer (onderhoud) en gebruik van deze voorzieningen. Zaken die bewoners zelf, na toestemming van de gemeente, op gemeentelijke grond plaatsen, moeten door henzelf worden onderhouden. Ook wanneer het object een belemmering vormt voor het onderhoud

van de openbare ruimte eromheen, nemen de bewoners ook het onderhoud van die omliggende ruimte van ons over.

Voor speelplaatsen geldt een strenge, landelijke wetgeving op het gebied van veiligheid. Om de veiligheid te kunnen waarborgen houden wij de verantwoordelijkheid over de speelplaatsen. Dit betekent dat wij de keuringen van de speeltoestellen uitvoeren en verantwoordelijkheid dragen voor het herstel dat op grond van de keuringen nodig blijkt om aan de wettelijke eisen te blijven voldoen. Bewoners die een speelplaats zelf beheer willen nemen, kunnen dat binnen deze context. Zij nemen de verplichting op zich om te zorgen dat de speeltoestellen worden onderhouden en hersteld conform de uitkomsten van de keuringen. Dat spreken zij met de gemeente af in een overeenkomst, waarbij de bewoners in een rechtspersoon zijn vertegenwoordigd (speeltuinenvereniging of speeltuinstichting).

4.2.4. Oplossingen voor de bestaande situatie

De meeste knelpunten en opgaven kunnen pas goed worden opgelost bij renovatie of herstructurering van een gebied. Maar omdat dit vaak op korte termijn niet gepland staat, moeten er ook oplossingen en antwoorden in het reguliere beheer worden gevormd.

Essentaksterfte en anderen boomziektes

Bomen waar risico's bestaan wanneer zijn worden aangetast door ziektes, monitoren wij. Waar nodig worden vervolgens takken of bomen verwijderd om de risico's weg te nemen.

Wanneer bomen wel/niet kappen

Bomen die een hoog algemeen belang vertegenwoordigen, beschermen wij meer dan bomen die een hoog individueel belang vertegenwoordigen. Om dit hanteerbaar te maken, past het college de *beleidsregel gemeentelijke bomen* toe.

Wanneer groensnippers wel/niet verkopen

Het verkopen van kleine stukken openbaar groen aan particulieren, gebeurt met het doel om en functionele groenstructuur over te houden. Ook hier gaan wij daarmee anders om naarmate het 'algemeen belang' hoger is dan wanneer het 'individueel belang' hoger is.

Onder 'groensnipper' verstaan wij: een solitair aaneengesloten gebied van maximaal 100 m², dat geen onderdeel uitmaakt van een groter patroon. Wij verkopen alleen groensnippers of delen van een aaneengesloten terrein waarvan meerdere kopers tegelijk ieder een deel willen kopen.

Om dit beleid hanteerbaar te maken, past het college de *beleidsregel verkoop gemeentelijk groen* toe.

Verwijderen overbodige bebording

(Verkeers)borden die niet meer nodig zijn, worden bij de eerstvolgende gelegenheid verwijderd. Dit gebeurt op momenten dat dit logisch te combineren is met lopende onderhoudswerkzaamheden, zodat er geen afzonderlijke kosten of uren aan besteed hoeven te worden.

4.3. Regels en toestemmingen

4.3.1. Publiekrechtelijk (APV en andere verordeningen)

Als gemeente vertegenwoordigen wij het algemeen belang en faciliteren het individueel belang. Daarom stellen we in de openbare ruimte regels die de verschillende belangen beschermen, zoals verkeersveiligheid, het behoud van historische karakteristieken en natuurwaarden. Ook het belang van een goede instandhouding van de voorzieningen (heel en veilig) en het voorkomen van onnodige kosten of kapitaalvernietiging zien wij als algemene belangen die wij als gemeente beschermen. Deze regels worden vastgesteld in uitvoeringsbesluiten. Bij de totstandkoming hiervan is er, afhankelijk van het onderwerp, ruimte voor overleg en afstemming met burgers en belangengroepen.

Naast het stellen van regels voor individuele belangen stellen wij ons ook zo veel mogelijk faciliterend op. Dit doen wij door bijvoorbeeld voorzieningen te plaatsen die wenselijk gedrag stimuleren. Dat kan wanneer bewoners van een hele straat, buurt of wijk gezamenlijke wensen hebben die binnen de kaders van het algemeen belang gerealiseerd kunnen worden.

Het handhaven van de regels wordt vastgelegd in het handhavingsbeleidsplan. Dit beleid wordt vervolgens uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma dat jaarlijks wordt herzien.

4.3.2. Privaatrechtelijk (overeenkomsten, toestemmingen e.d.)

Ook in onze rol als eigenaar van gemeentelijke openbare grond, stellen wij ons op als vertegenwoordiger van het algemeen belang en laten we ruimte voor het individueel belang. Gemeentelijke grond die bewoners van ons willen kopen (zoals groensnippers), mogen zij kopen wanneer daarmee geen afbreuk wordt gedaan aan algemene belangen zoals verkeersveiligheid, leefbaarheid of efficiënt onderhoud van het gebied.

Ook toestemmingen om objecten in de openbare ruimte te plaatsen, zoals Social Sofa's, monumenten of (al dan niet tijdelijke) ludieke acties en kunstuitingen toetsen wij uitsluitend aan algemene belangen en onze visie uit hoofdstuk 3 van dit plan. Hetzelfde geldt voor toestemmingen om tijdelijk gebruik te maken van braakliggende terreinen. Uiteraard worden voor al deze situaties voorwaarden aan de toestemming verbonden. Voorwaarden om te zorgen dat de algemene belangen blijven gelden en dat er bovendien geen sprake kan zijn van ongewenste juridische nadelen zoals aansprakelijkheid of verjaring.

5. Uitvoering, financiën, risico's & evaluatie

Om onze wensen te realiseren, staan ons vier instrumenten ter beschikking. We kunnen: 1. zelf 'de schop in de grond' zetten, 2. financiële prikkels geven, 3. regels stellen of 4. afspraken maken. In dit hoofdstuk staat hoe wij dit toepassen om de wensen uit hoofdstuk 3 en 4 van dit plan te realiseren.

5.1. Uitvoering

Wij hebben als overheidsorganisatie vier instrumenten om ons beleid uit te voeren. Dit zijn:

1. Realisatie en beheer van voorzieningen. Dat kan de gemeente zelf doen of zij kan aan derden toestemming verlenen om dat zelf te doen (bijv. aan bewoners of ondernemers).
2. Financiële instrumenten inzetten, zoals subsidies verlenen of heffingen opleggen.
3. Communiceren. Bijvoorbeeld uitleg geven over het belang om iets te doen of juist te laten.
4. Regels aan onze bewoners en bezoekers opleggen en handhaven. Bijvoorbeeld door regels in verordeningen (zoals de APV) of in bestemmingsplannen.

5.1.1. Realisatie en beheer

De meeste functies in de openbare ruimte vragen om fysieke voorzieningen, zoals verhardingen, groen, lichtmasten en speeltoestellen. In de meeste gevallen realiseert en beheert de gemeente die, als eigenaar van de grond. Hoewel dit plan op sommige plaatsen uitdrukkelijk bewoners of ondernemers uitnodigt om zelf actief te zijn in het beheer van hun dorp, wijk of bedrijventerrein, zal dat nooit betekenen dat de gemeentelijke inspanningen stoppen. De gemeente houdt haar verantwoordelijkheid als eigenaar van de openbare ruimte. Dit betekent in ieder geval dat de gemeente een basisinspanning moet blijven leveren om de voorzieningen die er zijn in stand te houden.

Om het beleid uit dit plan te realiseren, moet het worden toegepast in ontwerpen, plannen en bestekken die de gemeente maakt. Het beleid uit dit BOR wordt allereerst in 2014 concreet gemaakt in uitvoerings- en beheerplannen. Aspecten als integraal gebiedsgericht werken, duurzaamheid en passend organiseren zijn daarbij termen die relatief nieuw zijn en geborgd moeten worden in de gemeentelijke organisatie. Ook de functionele benadering vraagt om een andere invalshoek. Daarom zal na de vaststelling van het BOR ook opnieuw gekeken moeten worden naar het Programma van Eisen voor inrichting van de openbare ruimte.

Op deze manier wordt het nieuwe beleid vervolgens doorgevoerd in bestekken, overeenkomsten etc. Bestaande overeenkomsten, zoals meerjarige onderhoudsbestekken of de maatwerkovereenkomst die met het waterschap is afgesloten, blijven uiteraard eerst nog ongewijzigd in stand, totdat zij aan actualisatie toe zijn.

5.1.2. Subsidies en heffingen

Het beleid uit dit BOR dat de kosten van voorzieningen voor individueel gebruik kostendekkend moeten zijn, wordt gerealiseerd door deze kosten door te rekenen in de tarieven. Dat kunnen publiek- of privaatrechtelijke tarieven zijn.

5.1.3. Communicatie

Het beleidsplan is met input van inwoners (via het burgerpanel) en dorps- en wijkvertegenwoordigers totstandgekomen, waarbij de uiteindelijke keuzes door de gemeente zijn gemaakt. Een aantal keuzes als gevolg van de bezuinigingen heeft een versoering van de inrichting en beheer van de openbare ruimte tot gevolg. Omdat dit de gebruikers kan treffen, benut de gemeente haar communicatiekanalen om inwoners te informeren. Twee onderwerpen komen steeds terug in de communicatie: wat de uitgangspunten zijn van het beheer en de inrichting, en wat inwoners zelf kunnen betekenen. Zij krijgen immers meer mogelijkheden actief mee te denken en te werken bij de inrichting en beheer van de openbare ruimte.

De uitwerking en uitvoering van het beleidsplan gaat via beheerplannen. Dit gaat, waar dat mogelijk is binnen passend organiseren, in nauw overleg met inwoners, ondernemers en gebruikers van de openbare ruimte. Het is hun leefomgeving en zij moeten de kans krijgen om mee te denken. Informeren en participeren staat hierbij centraal.

Passend bij de intentie om meer activiteiten en verantwoordelijkheden bij inwoners en ondernemers te leggen, hoort het bovendien om uitleg te geven en meer in overleg te gaan. Bijvoorbeeld ook als vorm van preventieve handhaving, zoals communicatie specifiek gericht op landbouwverkeer en andere weggebruikers. Ook met andere beheerders van openbaar terrein, zoals Staatsbosbeheer of de provincie, zal in meer overleg nodig zijn. Bijvoorbeeld om regels, gebruik en beeldkwaliteit van de openbare ruimte op elkaar af te stemmen, nu zij grotere verantwoordelijkheden mogen dragen.

5.1.4. Regels & handhaving en toestemmingen

Voor de uitvoering van dit BOR zijn een aantal juridische documenten nodig. Bijvoorbeeld regels in verordeningen, bestemmingsplannen en beleidsregels. Het college stelt in de planperiode de benodigde documenten op, past ze toe, past ze aan of doet daar een voorstel voor aan de raad.

5.2. Risico's

Dit plan is gebaseerd op een inschatting van de mogelijkheden, op basis van gegevens en ervaringen. Daarbij is aangenomen dat deze gegevens in de toekomst ook gelden. Die aanname vormt een risico, omdat er een aantal onzekere factoren zijn die de uitvoering van dit plan kunnen beïnvloeden of zelfs onmogelijk maken.

5.2.1. Financiële risico's

Het plan is financieel ambitieus. Dit brengt een risico met zich mee doordat iedere tegenvaller meteen een budgetoverschrijding betekent.

Met de huidige budgetten zijn de voorgestelde onderhoudsniveaus te halen, omdat er momenteel veel aanbestedingsvoordeel wordt behaald. De huidige marktprijzen (2013) zijn lage prijzen door de huidige marktsituatie. Wanneer de markt weer aantrekt en de prijzen stijgen, zal het budget niet meer voldoende zijn om de onderhoudsniveaus te blijven halen.

Verder is uitgegaan van maximale inzet van sociale maatschappelijke arbeid (Concern voor werk en het Centrum voor werk en inkomen (CWI)) en een flinke besparing door omvorming van plantvakken. De capaciteit van Concern voor Werk en de inzet van langdurig werklozen via het CWI vormt een risico omdat niet zeker is of zij gedurende de hele planperiode voldoende mensen hebben die de benodigde inzet kunnen leveren.

5.2.2. Technische risico's

Boomziektes en weersomstandigheden (droogte, storm e.d.) zijn onzekere factoren, waardoor het groenbeheer onvoorzien meer activiteiten en budget vraagt dan gepland. Veroudering van het bomenbestand en achterstallig onderhoud vergroten de kans op calamiteiten en schade door omvallende bomen, afgewaaide takken e.d. Ook het lage onderhoudsniveau vormt een risico op achterstallig onderhoud. Dit geldt bijvoorbeeld voor de plantvakken en de bermten aan de buitenwegen. Om het lage onderhoudsniveau later weer te verhogen, zal een renovatieslag in de plantvakken en bermten nodig zijn.

5.2.3. Risico's voor draagvlak en tevredenheid

De gemeente moet een stap terugdoen. De onderhoudsniveaus worden lager dan onze bewoners gewend waren. Dit geeft een ander straatbeeld met meer klachten en meldingen.

5.3. Evaluatie

Dit BOR heeft een looptijd van 10 jaar. Bij het opstellen ervan hebben we zo goed mogelijk vooruit gekeken, maar het is nu al duidelijk dat niet alles van tevoren is te voorzien. In die jaren zullen de omstandigheden veranderen. De markt kan veranderen, er kunnen nieuwe wensen en plannen ontstaan, er kan nieuwe wet- en regelgeving komen en waarschijnlijk zullen er nieuwe bezuinigingsrondes volgen. Daarom is een tussentijdse evaluatie zinvol.

Vanuit onze financiële verordening hebben wij onszelf bovendien de verplichting opgelegd om eens per vier jaar opnieuw keuzes te maken over de onderhoudsniveaus⁵.

Dit betekent dat wij in 2018 een evaluatie uitvoeren, waarin ten minste gekeken wordt of de onderhoudsniveaus worden gehaald en of de budgetten daarvoor toereikend zijn. Op basis van die evaluatie besluit de raad dan of zij de onderhoudsniveaus voor de periode 2018-2022 voortzet of herziet.

De overige zaken uit dit BOR worden in ieder geval bij afloop van dit plan (in 2024) geëvalueerd. Daarbij wordt beoordeeld:

- in hoeverre de activiteiten die in per periode 2014-2024 zijn, in lijn waren met het beleid.

---

⁵ Zie artikel 18, eerste lid van de Financiële verordening van de gemeente Noordoostpolder.

- in hoeverre de besluiten die in de periode 2014-2024 door college en raad zijn genomen, in lijn waren met het beleid.
- in hoeverre de regelingen en documenten zijn aangepast op het beleid.
- welke communicatie-activiteiten in de periode 2014-2024 zijn uitgevoerd om het beleid uit het BOR te realiseren.

Bijlage A Visies en plannen

Gemeentelijke visies

Woonvisie Noordoostpolder 2.0

Het inwoneraantal van Noordoostpolder stabiliseert. De bevolking vergrijst en ontgroent. Emmeloord groeit licht, de dorpen krimpen licht. Ook de woonwensen en -behoeften veranderen. De bevolking individualiseert, blijft langer mobiel en gebruikt meer internet. Bestaande woningen passen daardoor niet altijd meer bij de huidige wensen en behoeften. En de bestaande inrichting van de leefomgeving (incl. de openbare ruimte) ook niet. Het gebruik van de ruimte is anders dan waarvoor deze oorspronkelijk is aangelegd. Tegelijk is er meer aandacht voor behoud van cultuurhistorie, zoals de DNA kenmerken van de dorpen. Verder zijn de oudere wijken vaak ook fysiek verouderd.

Uit de woonvisie komen daarom de volgende opgaven voor de openbare ruimte:

- In de komende periode zullen er weinig uitbreidingen van nieuwe woonwijken zijn.
- In de komende periode zal grote nadruk komen op renovatie van bestaande woongebieden. Waarbij niet alleen de fysieke elementen worden vervangen, maar vooral een nieuw ontwerp voor het gebied nodig zal zijn.
- In de komende periode zal er noodzaak zijn tot vernieuwing van de dorpscentra, omdat het draagvlak voor voorzieningen afneemt.
- Bewoners vragen om a) meer privacy en vrijheid, ruim wonen in een ruime groene omgeving met aandacht voor groen en speelvoorzieningen of juist b) stedelijk wonen.

De woonvisie bevat een aantal concrete voornemens voor gebieden in Emmeloord:

1.a Emmeloord – centrum & schil (Boslaan, KJ straat, Plein Almere, Botenbuurt, Ing buurt, Bouwerskamp, Balkan):

- Kansrijk woontype: 1. woningbouw met hoge dichtheid, 2. stadswoningen á la KJ straat, 3. ruim, gelijkvloers woningen bij voorzieningen (Plein Almere, Sportlaan).
- Centrum incl. omgeving is een visitekaartje van de gemeente. Daarom stellen we hoge eisen aan de uitstraling van dit gebied.
- Plekken met noodzaak tot vernieuwing: Balkan, Golfslag, Ingenieursbuurt, Botenbuurt, Boei t/m Meerpaal, Bouwerskamp-Veerplein.

1.b Emmeloord – huidige woonwijken

- Kansrijk woontype: 'gewoon goed wonen', nette rijwoning met voldoende ruimte.
- Woontype Waterland & De Erven: variatie in woonmilieu met groen, water en recreatie.
- Aanpak van kleine ingrepen, aansluitend bij de wensen van bewoners. Wel binnen de bestaande financiële kaders, dus niet alle wensen kunnen worden gehonoreerd.
- Waar herinrichting van OR aan de orde is, buurtbewoners betrekken bij het maken van het plan. Binnen de bestaande middelen zoeken naar een inrichting en beheer-aanpak die zoveel mogelijk op de wensen van de bewoners aansluit. Per wijk liggen de wensen en behoeften aan bijv. bomen, park en speelvoorzieningen anders.

- Afstemming met Mercatus om voorraadvernieuwing en omgevingsverbetering gelijk op te laten lopen.

1.c Emmeloord - Uitbreidingslocaties

- Kansrijk woontype Wellerwaard: Bewoners die variatie zoeken in woonmilieu met groen, water en recreatie.
- Aangepaste programmering in de woonvisie (H6).

GVVP Noordoostpolder 2012-2020

Het gebruik van infrastructuur verandert. En ook de wijze van vervoer. Het aantal verkeersbewegingen neemt toe. Ook zijn er een aantal concrete situaties waar ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden of andere ingrepen gepland zijn die om een andere verkeerssituatie vragen.

Noordoostpolder wil bereikbaarheid en veiligheid bieden, met een woonomgeving die leefbaar blijft en waar fietsers zich snel, veilig en gemakkelijk kunnen verplaatsen. Met toenemende nadruk op schoner vervoer en extra aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers. Het GVVP is de leidraad om deze algemene doelstellingen te bereiken. Het geeft de gemeentelijke visie op verkeer en vervoer in de Noordoostpolder. En bevat maatregelen voor specifieke (knelpunten in) dorpen, wijken of polderwegen.

Een aantal van deze opgaven zijn relevant voor het Beleidsplan openbare ruimte:

Ad 1 Doelstellingen en uitgangspunten voor verkeersveiligheid:

- Uniforme inrichting van wegen volgens de principes van Duurzaam Veilig.
- De gemeente blijft inzetten op Duurzaam Veilig. Gevaarlijke punten (zowel objectief als subjectief gezien) op erftoegangswegen in het buitengebied bij herinrichting of groot onderhoud inrichten volgens het principe "80 waar het kan, 60 waar het moet".
- Shared Space wordt als mogelijk in te zetten instrument meegewogen bij de oplossing van verkeersknelpunten.
- Handhaving is 'de sluitpost' als het gaat om de aanpak van verkeersonveiligheid. Handhaving wordt pas ingezet na het aanpassen/inrichten van de infrastructuur, het inzetten op gedragsbeïnvloeding en educatie.

Ad 2 Doelstellingen en uitgangspunten voor duurzame mobiliteit:

- Aanpak knelpunten en verbeteren fietsnetwerk.
- Voetgangersnetwerk completeren en toegankelijk maken voor mindervaliden.
- Uitbreiden van oplaadpunten voor elektrische voertuigen op strategische locaties. De ambitie is 20 oplaadpunten in 2020. Daarnaast worden er locaties voor deelauto's aangewezen.
- Noordoostpolder zorgt voor een optimale bereikbaarheid nu en in de toekomst (na 2020). Enerzijds geschiedt dit via benutting van de bestaande structuur en anderzijds door slimme toevoeging van nieuwe infrastructuur.

Ad 3 Doelstellingen en uitgangspunten voor verkeersveiligheid en bereikbaarheid:

- Beperking van de hoeveelheid doorgaand verkeer door het centrum van Emmeloord om de verkeersdruk daar te verminderen.
- Beantwoorden van de parkeerproblemen in wijken en dorpen buiten het centrum en dat parkeernormen stellen voor toekomstige ontwikkelingen.

- Ad 4 Doelstellingen en uitgangspunten voor openbaar vervoer:
- Noordoostpolder streeft er naar de openbaar vervoervoorziening ten minste in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren.
  - Noordoostpolder streeft ernaar dat in 2015 minimaal 2/3 van de bushaltes toegankelijk zijn. (opdracht uit de wet Toegankelijkheid openbaar Vervoer). Toegankelijk betekent dat de perrons worden verhoogd naar 18 cm hoogte.
- Ad 5 Doelstellingen en uitgangspunten voor landbouwverkeer:
- Vermindering objectieve en subjectieve verkeersonveiligheid gerelateerd aan landbouwverkeer. De insteek richt zich met name op het scheiden van snel- en langzaam verkeer op buitenwegen. Daarnaast is een minimale verhardingsbreedte van erftoegangswegen buiten de bebouwde kom van 4,50 meter gewenst, met daarbij een bermverharding (grasbetonkeien of betonstrook). Er wordt daarmee meer rekening gehouden met het type, dat van de weg gebruikmaken. In het buitengebied zijn in de huidige situatie nog wegen van 3,50 meter (zoals het Ankerpad). De gemeente heeft beleid vastgesteld dat vanaf 2012 geen nieuwe voertuigen breder dan 3,50 meter worden toegelaten op de wegen van Noordoostpolder. Daarnaast is communicatie en verkeerseducatie een belangrijke benadering van dit thema (bijv. campagne 'Modder op de weg').
  - Polderwegen inrichtingen volgens Duurzaam Veilig principes.
  - Communicatie specifiek gericht op landbouwverkeer en andere weggebruikers.

Sociaal economisch beleidsplan 2012-2016

Noordoostpolder wil zich ontwikkelen tot een samenleving als een samenhangend geheel van alle mogelijke duurzame oplossingen voor bedrijvigheid en kennis waarbij kringlopen zijn gesloten en sectoren met elkaar verbonden zijn. Dit is de visie uit ons Sociaal economisch beleidsplan 2012-2016. Punten die vanuit deze visie relevant voor het Beleidsplan openbare ruimte, zijn:

- Gemeenten en ondernemers zorgen er gezamenlijk voor dat werklocaties een visitekaartje zijn en blijven. Wij kiezen als gemeente nadrukkelijk een stimulerende en faciliterende rol.
- Eerst herontwikkelen bestaande werklocaties, dan pas grond verwerven voor nieuwe. Toch verwachten Op korte termijn (2013) geen herstructurering bedrijventerreinen in Noordoostpolder. Op langere termijn (2014-2020) mogelijk wel op de bedrijventerreinen Luttelgeest en Marknesse.
- Bijstandsgerechtigden zo snel mogelijk aan het werk door werkgevers te stimuleren om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkervaringsplek, stageplek over werkplek te geven.
- Noordoostpolder op de kaart zetten als aantrekkelijke gemeente met ruimte en vestigingsmogelijkheden e.d.
- Subsidieregeling voor opknappen en onderhouden van werklocaties door groepen ondernemers. Met name voor het verduurzamen van de locaties (besparing van water, energie, grondstoffen, afval. Duurzaam bouwen, efficiënt ruimtegebruik etc.).

Sociale structuurvisie (Sociaal en vitaal, op eigen kracht)

Noordoostpolder wil een aantrekkelijke woongemeente zijn, waar iedereen meedoet, iedereen participeert. Ook in de toekomst. Dat is de centrale ambitie die wij hebben gekozen in onze Sociale structuurvisie. Er vinden veel ontwikkelingen plaats, die van invloed zijn op de sociale conditie van onze maatschappij. De veranderende context vraagt om een nieuwe houding en rol opvatting van de gemeente. We veranderen van een op uitvoering en groeigerichte organisatie naar vraag gestuurde organisatie. Met als centrale vraag: "Wat wil de inwoner van Noordoostpolder? De inwoner als bewoner, ondernemer, scholier, recreant, zorgbehoevende etc. Welke taak heeft de gemeente hierin? Of: heeft de gemeente wel een rol?"

De sociale structuurvisie formuleert zes kernopgaven:

- Onderwijs en bedrijfsleven sluiten op elkaar aan;
- Mensen doen mee;
- Versterken ondersteuning vrijwillige inzet, informele zorg en mantelzorg;
- Herstructurering van het voorzieningenniveau;
- Economische waarde van het platteland benutten;
- Meer samenwerking tussen wonen het sociale domein.

Daarnaast bevat de sociale structuurvisie diverse beleidsstandpunten, meestal over de rol en werkwijze van de gemeente in de maatschappij. De standpunten die (mede) gerealiseerd kunnen worden bij inrichting en beheer van de openbare ruimte, zijn:

- Beter aansluiten bij het zelforganiserend vermogen van de inwoners, zowel individueel als collectief.
- Steeds meer samenwerking zoeken met groepen inwoners die een gezamenlijk doel hebben om de kwaliteit van hun leefomgeving te verbeteren.
- De inzet van de gemeente wordt steeds meer gebaseerd op trendrapportages, cijfermatige en feitelijke gegevens die binnen de kernopgaven voor handen zijn.
- Inwoners en het lokale bedrijfsleven weten het beste wat er leeft in de buurt. Zij maken afspraken over het verhogen van de kwaliteit van de leefbaarheid. Inwoners zelf, frontlijnwerkers en maatschappelijke partners geven invulling aan de gemaakte afspraken.
- De maatschappelijke partners formuleren in samenspraak met inwoners en lokaal bedrijfsleven plannen die ten goede komen aan de leefbaarheid van de wijk, het dorp. Op grond van deze plannen voeren maatschappelijke partners in gezamenlijkheid met inwoners de plannen uit.
- Rollen: Behoeften van inwoners leidend; gemeente weegt het algemeen belang.
- Voorzieningen: De lijn wordt gekozen om één locatie waar voorzieningen gebundeld worden aangeboden (gymzaal o.i.d.) per dorp in stand te houden.
- Economische waarde van het platteland benutten: doelen: 1. vergroten werkgelegenheid, 2. vergroten diversiteit werkgelegenheid, 3. versterken economie, 4. vergroten leefbaarheid.
- Bij verbetering van woningen, een integrale aanpak nastreven van fysieke aspecten en leefbaarheid. Doel: 1. leegstand voorkomen door gedifferentieerd woningaanbod, 2. gezonde mix van doelgroepen en 3. vergroten van leefbaarheid.

Recreatievisie 2012-2016

Toerisme en recreatie zijn snelgroeiende economische sectoren. Het benutten daarvan is een belangrijke economische kans voor ons landelijk gebied. Naast de ontwikkeling van recreatieve ondernemingen, stijgt het marktvolume van wandelen en fietsen.

Standpunten en beleid uit de Recreatievisie 2012-2016 die iets van onze openbare ruimte kunnen vragen, zijn:

- Gemeente creëert voorwaarden voor toeristisch ondernemerschap. Rol van de gemeente is daarbij faciliterend, regisserend en participierend.
- In 2016 een samenhangend netwerk van fiets- en wandelroutes.
- Doelstelling: 5% groei per jaar in bestedingen en werkgelegenheid in de toeristisch-recreatieve sector door meer toeristen en recreanten naar Noordoostpolder te trekken, de verblijfsduur te verlengen en de mogelijkheden om te besteden voor toeristen en recreanten te vergroten.
- Recreatie en toerisme worden gezien als economische drager van het platteland en hebben een groeipotentie.
- De toegankelijkheid en recreatieve mogelijkheden van het landschap moeten vergroot worden.
- Er wordt ingezet op:
  - o Recreatief uitloopgebied bij de kernen;
  - o Grootschalige attractieparken;
  - o Routegebonden recreatie.

Structuurvisie Noordoostpolder 2025 (ontwerp)

In de ruimtelijke structuurvisie hebben wij als gemeente onze visie op het gebied uitgesproken. Deze bevat de volgende punten die relevant kunnen zijn voor de openbare ruimte:

- De landschappelijk karakteristieken hanteren wij als kapstok voor nieuwe ontwikkelingen. De Noordoostpolder wordt daarbij ingedeeld in verschillende deelgebieden (dijkzone, noordwestrand, zuidwestrand & Schokland, middengebied, rand langs de oude rand, corridor en de tussenzone tussen het oude land en het middengebied (glastuinbouwgebied).
- Wij gebruiken het 'DNA van de dorpen' als richtinggevend document bij herstructurerings- en ontwikkelingsplannen.
- Bij woongebieden zetten wij in op kwaliteit boven kwantiteit (zie ook 'Woonvisie'). Oudere wijken in dorpskernen verbeteren door herstructurering en het aantrekkelijk maken en houden van de openbare ruimte, met respect voor de bestaande cultuurhistorische kwaliteiten.
- Herstel van structuurbepalende landschappelijke beplantingen, waaronder de wegbepantingen en de groene mantel om de dorpen (dorpsbossen aan de buitenrand van het dorp).
- Verdichting toelaten aan de oostrand en in de corridor. De corridor is ook de plek voor (grootschalige) recreatie en bijzondere woonmilieus.
- Verdichting in het tussengebied (glastuinbouwgebied) door ontwikkeling van de glastuinbouw.
- Openheid behouden rond Schokland, Urk & Oud Kraggenburg en in de dijkzone.

- Laanbeplanting versterken in de noordwestrand, tussen de dijkzone en de dorpenringwegen.
- Open middengebied als kenmerk behouden. Vooral door de verkavelingsstructuur te blijven volgen en verrommeling tegen te gaan.
- Herstellen van de laanbeplanting langs wegen. Dit kan onder meer door:
  - o aan de randen van de polder te kiezen voor dubbele laanbeplanting;
  - o in het middengebied bij verjonging te kiezen voor enkelzijdige beplanting aan de zuidzijde.
  - o gebruik te maken van diverse boomsoorten en zo het onderscheid in wegtypen en deelgebieden te versterken. Zo kan bijvoorbeeld bij de verbindingswegen naar Emmeloord gekozen worden voor een ander type beplanting. Het mengen van boomsoorten kan worden toegepast om kaalslag door eventuele ziekten te voorkomen.
- Ecologische verbinden leggen. Met name in de Oostrand, Corridor en ten zuiden van Schokland. De openbare ruimte kan hier iets in betekenen door natuurvriendelijke oevers, ecologisch bermbeheer, behoud van wegbeplantingen en aangepast beheer van sloten.
- Landbouw blijft de primaire functie in het landelijk gebied. Het zorgt ervoor dat het unieke polderlandschap open blijft en niet langzaam 'verrommelt' door andere functies. Het inzetten op functiescheiding tussen landbouw en andere functies draagt hieraan bij. In de rand langs het oude land en in de corridor tussen Emmeloord en het Kuinderbos is juist een zekere verdichting van het landschap gewenst; niet-agrarische functies kunnen hieraan bijdragen. In de tussenzone is een verdere ontwikkeling van de (glas)tuinbouw mogelijk.
- Recreatie ontwikkelen in de corridor en in de Oostrand.
- Wij willen verder investeren in bereikbaarheid en verkeersveiligheid. De nadruk komt de komende jaren steeds meer op schoner vervoer te liggen en er is extra aandacht voor de kwetsbare verkeersdeelnemers.
- Wij blijven inzetten op het duurzaam veilig inrichten van onze wegen. Dit omvat het categoriseren van wegen in erftoegangswegen en gebiedsontsluitingswegen en het toepassen van een adequate weginrichting. Voor wegen in het buitengebied hanteren wij het principe '80 waar het kan en 60 waar het moet'. Dit betekent dat wij bij onveilige situaties streven naar invoering van een weginrichting voor maximaal 60 km/u.
- Ook 'Shared Space' is een middel om de veiligheid in het verkeer te vergroten. Wij willen de toepasbaarheid hiervan onderzoeken.
- Wij willen het huidige aanbod van openbaar vervoer tenminste handhaven en waar nodig verbeteren.

DNA dorpen

Van elk dorp is het DNA bepaald, oftewel de unieke eigenschappen van elk dorp. Deze stap heeft als doel bij te dragen aan een positieve belangstelling voor de Delfts rode elementen in de dorpen. De dorpen blijken familietrekken te vertonen, maar zijn stuk voor stuk uniek.

Zo heeft elk dorp een 'groene mantel', een dorpbos rondom het dorp, maar in elk dorp is de groene mantel verschillend. Ook heeft elk dorp een centrale dorpsbrink, of dorpsveld met winkels en voorzieningen. Maar in elk dorp is deze openbare ruimte anders en uniek. Het DNA van elk dorp is op een kaart weergegeven.

Identiteit als basis voor ontwikkeling

De kennis over en waardering van de stedenbouw en architectuur van de Delftse School bieden kansen voor de toekomst. De foto's en beschrijving van alle unieke karaktertrekken van elk dorp geven de gemeente en corporatie, maar ook de dorpen en dorpsbewoners een handreiking hoe te sturen op toekomstige ontwikkelingen in de dorpskernen.

Plannen van derden

Dorpsvisies

In de dorpsvisies leggen de dorpen zelf hun accenten voor de toekomst. Zo wil Rutten kindvriendelijk en energiek blijven en wil Kraggenburg haar sociale en recreatieve kanten verder benutten. En Nagele wil een 'inspirerend icoon' worden, een bedevaartsoord voor mensen die zich met het dorp en de architectuur verbonden voelen. Vanuit die verschillende visies hebben de dorpen ook verschillende wensen voor de openbare ruimte. Rutten zoekt naar ontmoetingsmogelijkheden voor de bewoners en denkt daarbij aan een centrale ontmoetingsplaats in het centrum. Daarnaast zijn de bewoners van Rutten al actief met een grote speeltuin die zij zelf hebben gerealiseerd en zelf onderhouden. Kraggenburg zal wellicht in de toekomst haar recreatieve voorzieningen willen uitbreiden. Dat kan op kleine schaal, zoals een picknicktafel of op grotere schaal zoals het realiseren van fietspaden of afmeervoorzieningen. Daarnaast vragen de 'moderne zorgvoorzieningen' die Kraggenburg wil ontwikkelen misschien om aanpassingen om de bereikbaarheid en sociale veiligheid te verhogen. Zoals woningen in hofjes, meer of andere verlichting en 'rolstoelvriendelijke stoepen'.

In ieder dorp spelen vrijwel dezelfde ontwikkelingen zoals ontgroening, vergrijzing en krimp. Daarmee zijn ook de opgaven redelijk gelijk. Opgaven zoals een toenemende zorgbehoefte, veranderende woonwensen en een terugloop aan leerlingen op de scholen.

Bijlage B Openbare ruimte

Openbare ruimte Noordoostpolder

De openbare ruimte van Noordoostpolder bestaat uit meerdere elementen die ieder hun eigen gebruik, kenmerken en technische opgaven hebben. Hoewel het Beleidsplan openbare ruimte gebiedsgericht en functiegericht is opgesteld, is het zinvol om de achtergronden per element wel te kennen.

Vanuit de historie waren discussie en systemen voor de openbare ruimte namelijk vooral elementgericht. Daardoor zijn opgaven ook vooral elementgericht ontstaan. In deze bijlage leest u daarom per element (groen, wegen, verlichting, bruggen etc.) welke opgaven er spelen.

Wegen, straten en pleinen

In de Noordoostpolder ligt 387 ha aan gemeentelijk wegen/verhardingen, waarvan ca. 60% binnen de bebouwde kom en 40% erbuiten. Deze wegen variëren van wegen in landelijk gebied tot woonstraten, fietspaden en dorpspleinen. In 2007 werd voor het eerst een onderhoudsniveau voor de wegen gekozen. Dit was een onderhoudsniveau voor het technisch onderhoud van de wegen. Gekozen werd voor een basisniveau (CROW B) in de centra en op de hoofdtoegangswegen en een laag niveau (CROW C) voor de overige gebieden. Daarnaast werd eenmalig extra budget beschikbaar gesteld om het achterstallig onderhoud dat er toen was, weg te werken.

Belangrijkste opgaven op dit moment

De ontwikkelingen in het landelijk gebied leggen druk op de wegen. Door groter en zwaarder landbouwverkeer is er behoefte aan bredere wegen en meer uitwegen per agrarisch bedrijf.

Binnen de kernen, met name in de oudere woonwijken, is behoefte aan extra parkeervoorzieningen.

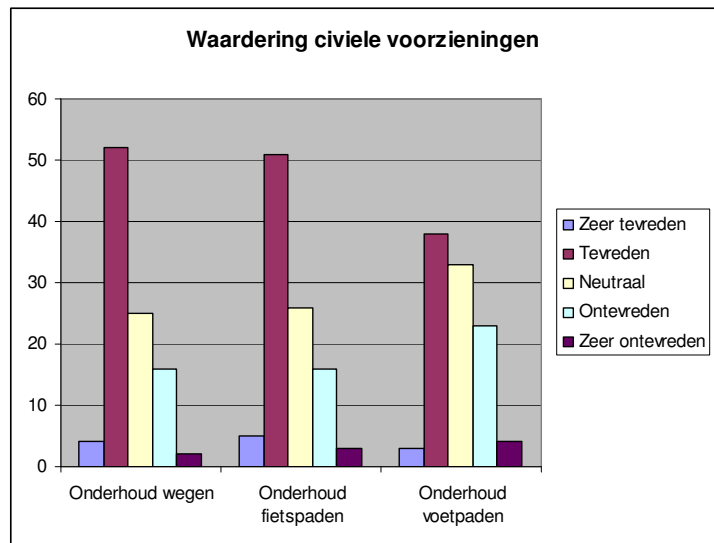
Verder is er groot onderhoud nodig op een aantal bedrijventerreinen.

Wat vinden de bewoners?

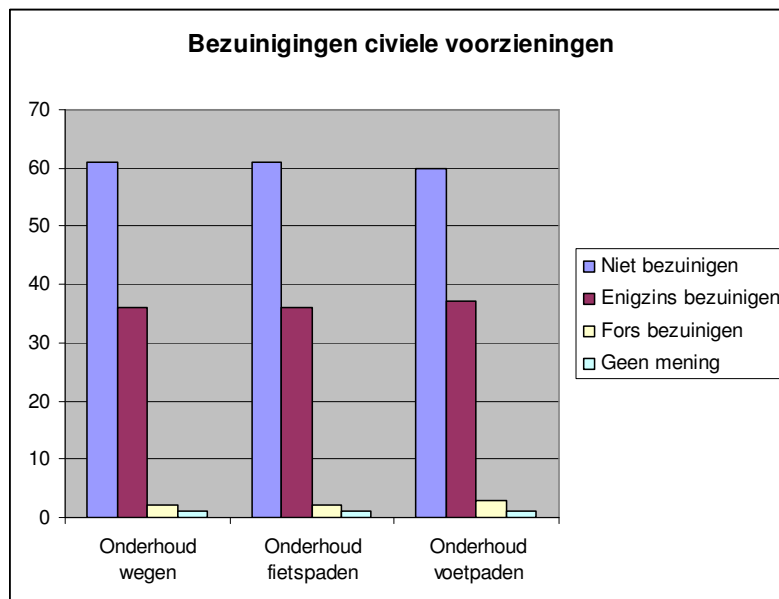
In 2012 onderzochten wij hoe de bewoners de openbare ruimte waarderen en hoe zij tegen de bezuinigingen aankijken. Het onderzoek bestond uit interviews met dorpsverenigingen en wijkplatforms en uit een peiling onder het burgerpanel. Alle geïnterviewde dorpsbelangen & wijkplatforms waren tevreden met de wegen en straten in hun dorp of wijk. Wel kwam meerdere keren ter sprake dat de bermen van de buitenwegen beter onderhouden zouden moeten worden. Doordat de buitenwegen vrij smal zijn worden de bermen kapot gereden. Hierdoor ontstaan onveilige situaties.

Uit de resultaten van de peiling onder het burgerpanel bleek dat ruim de helft van de bewoners (zeer) tevreden is over het onderhoud van de wegen (ca. 55%). Ongeveer evenveel bewoners is (zeer) tevreden over het onderhoud van de fietspaden. Over het onderhoud van de voetpaden is het burgerpanel verdeeld. Ongeveer evenveel bewoners zijn (zeer) tevreden als 'neutraal' als (zeer) ontevreden.

De meerderheid van het burgerpanel (ca 60%) vindt dat er niet mag worden bezuinigd op het onderhoud van de doorgaande wegen, fietspaden of voetpaden. De overige 40% vindt dat er wal (wat) op bezuinigd mag worden. Het is daarbij duidelijk dat het accent ligt op weinig bezuinigen ('enigszins') (ca 35%) en er maar weinig draagvlak is voor 'fors bezuinigen' (slechts enkele procenten).

Bruggen, steigers en overige civiele kunstwerken

De gemeente Noordoostpolder heeft veel bruggen, steigers en andere civiele kunstwerken. Dit zijn kleine fietsbruggen en vissteigers, maar ook grote (beweegbare) verkeersbruggen. Totaal heeft de gemeente 131 van deze kunstwerken in het beheer. De som van het vervangingskapitaal bedraagt ca. € 42 mlj.

Belangrijkste opgave

Een groot deel van deze kunstwerken is in de beginfase van de polder (ca. 1950) gebouwd. Zij zijn gebaseerd op de toenmalige belastingsnormen en verkeersintensiteiten. Die zijn inmiddels veranderd en zullen naar verwachting nog verder veranderen. Met name in het landelijk gebied, door toename van de omvang van het landbouwverkeer. Nu al zijn de bruggen een belemmering voor de doorstroming van het verkeer of hebben zij een as-lastbeperking. Daarnaast is een aantal bruggen ook technisch verouderd. Daarom moeten in de periode 2015 tot 2035 veel civiele kunstwerken vervangen worden, waaronder de beweegbare bruggen rond Emmeloord. Daar is een aanzienlijk investering budget voor nodig. Bij de vaststelling van het Beleidsplan Civiele Kunstwerken gemeente Noordoostpolder 2011-2014 heeft u al besloten om in een bestemmingsreserve te gaan reserveren voor de vervangingsinvesteringen aan de vaste kunstwerken. En om het vervangingskapitaal voor beweegbare bruggen te gaan activeren.

Onderhoudsniveau

Voor het onderhoudsniveau voor de civiele kunstwerken (excl. vervanging) werd in 2011 gekozen om aan te sluiten bij het onderhoudsniveau van de wegen. Dit betekent: basisniveau voor de centra en de hoofdwegen in de kernen (CROW B) en laag niveau (CROW C) voor de overige gebieden.

Verlichting en overige installaties

In Noordoostpolder staan ca. 9.000 lichtmasten. Deze staan voornamelijk in de kernen. Zij hebben tot doel de openbare ruimte zodanig te verlichten dat haar gebruikers deze ruimte veilig en comfortabel kunnen gebruiken. Het gaat dan om: 1. sociaal veilig, 2. verkeersveilig en 3. leefbaarheid/sfeer.

Belangrijkste opgaven en kansen

De openbare verlichtingsinstallatie in Noordoostpolder is modern. In de afgelopen periode (2008-2012) is geïnvesteerd in moderne masten, armaturen en dimapparatuur. Deze zijn goedkoop, zuinig, geven wit licht (veilig), goede kleurherkenning en hebben een gunstige levensduur. De aanleiding voor deze modernisering was een flinke vervangingsopgave door de veroudering van de verlichting in de jaren '70-wijken.

Momenteel ligt er nog een opgave om ongeveer 200-400 oude armaturen (> 20 jr.) te vervangen. Dit zijn vooral armaturen in masten op het bedrijventerrein Nagelerweg en op de bedrijventerreinen van Marknesse en Bant. En in een deel van de dorpen, zoals vooral Ens en Marknesse. De lampen op bedrijventerrein Nagelerweg zijn door hun soort (lage- en hogedruk natrium lampen) duur en hebben een korte levensduur. Dat maakt de aanbeveling om ze te vervangen door ander soort lampen (met armaturen) groter.

Ook in de Emmeloordse wijk Revelsant en in enkele kleinere gebieden in Emmeloord, Ens en Marknesse ligt nog een opgave. Hier staan nog lichtmasten van ouder dan 40 jaar. Dat is ouder dan de gemiddelde levensduur, dus deze masten zullen waarschijnlijk op korte termijn aan vervanging toe zijn.

Energiebesparing is een belangrijk thema geworden voor de openbare verlichting. Door de lichtmasten, armaturen of lampen op natuurlijke vervangingsmomenten te vervangen door energiezuinigere varianten, zoals LED, kan bespaard worden op de energiekosten. Daarnaast is het in sommige situaties rendabel om verlichting te dimmen. Het vraagt een investering, maar die wordt terugverdiend en levert daarna een structurele besparing op. Aanbevolen wordt dan ook om op natuurlijke momenten te starten met het plaatsen van led-armaturen en dimmen toe te passen bij armaturen met een vermogen groter dan 24W. Dit geeft de hoogste energie- en onderhoudsbesparing.

Onderhoudsniveau

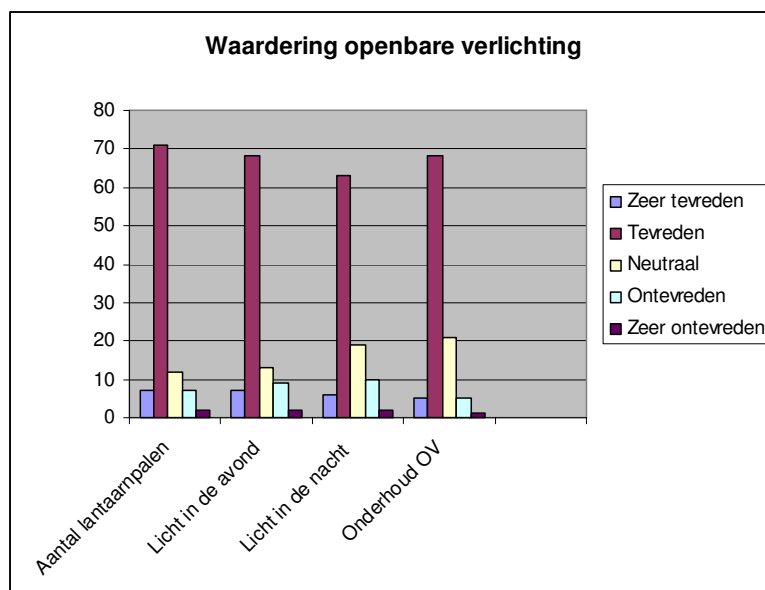
De openbare verlichting wordt nu (bij het opstellen van dit Beleidsplan openbare ruimte) als volgt onderhouden. In het centrum van Emmeloord op hoog niveau (CROW A) en in alle overige gebieden waar verlichting staat, op basisniveau (CROW B).

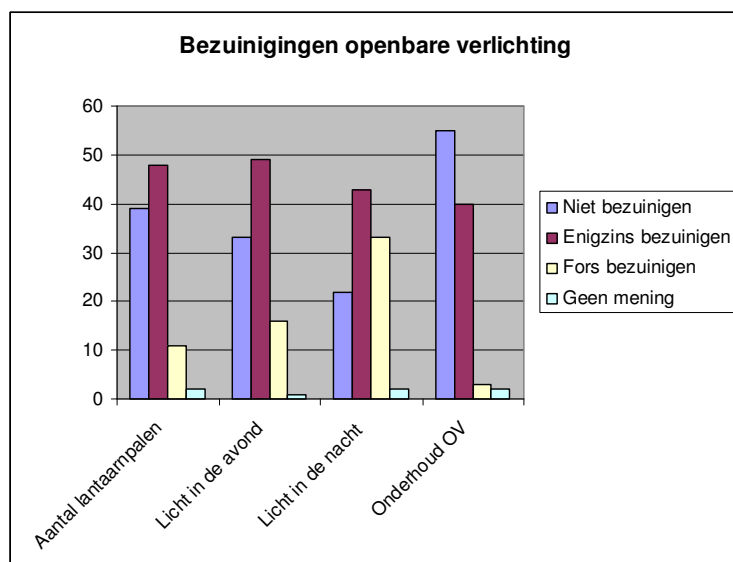
Wat vinden de bewoners?

Uit het onderzoek van 2012 bleek dat de bewoners tevreden zijn met de openbare verlichting. De dorpsverenigingen en wijkplatforms zijn 100% tevreden. Zij zien dat meldingen van storing snel worden opgepakt en zijn daar tevreden over.

Uit de resultaten van het burgerpanel blijkt dat het merendeel van de bewoners (ruim 70%) ook (zeer) tevreden is. Zij zijn tevreden over het aantal lichtmasten, de hoeveelheid licht 's avonds, de hoeveelheid licht 's nachts en over het onderhoud van de lichtmasten. Slechts ca. 10% is (zeer) ontevreden.

Zo'n tweederde van de bewoners vindt dat er wel bezuinigd mag worden op de openbare verlichting, en dan vooral op de hoeveelheid licht 's nachts en (iets minder) 's avonds. Voor bezuinigen op het onderhoud van de verlichting is minder draagvlak. 55% vindt dat hier niet op het onderhoud bezuinigd mag worden. 40% vindt dat daar wel een beetje op bezuinigd mag worden, en slechts enkele procenten vinden dat hier fors op bezuinigd kan worden.

Plantsoenen, bossen en overige groenvoorzieningen

De gemeente Noordoostpolder heeft relatief veel groen. Dit past bij het ontwerp van de polder en van de dorpen en wijken. Het meeste groen ligt in de bossen en parken (ca. 46 %). Ook in de woonwijken ligt relatief veel gemeentelijk openbaar groen (ca. 20%) en in het landelijk gebied (ook ca. 20%). Dit laatste komt vooral door de vele km wegberm langs de gemeentelijke wegen in het buitengebied.

Belangrijkste opgaven en kansen

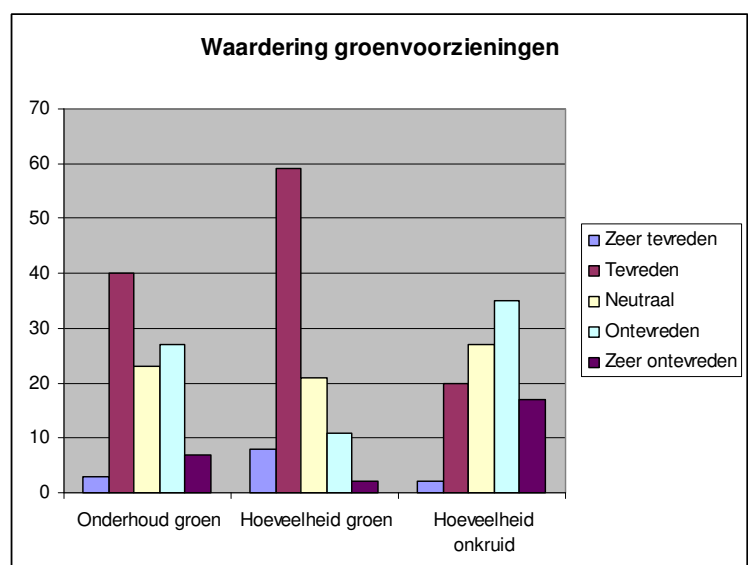
Groen groeit en leeft. Daardoor gaat het onderhoud van groen altijd door. Minder goed of minder vaak onderhoud leidt bij groen al snel tot achteruitgang. In 2010 werd het Groenbeleidsplan 2010-2014 vastgesteld. Het onderhoudsniveau werd daarbij verlaagd om aan de toenmalige financiële opgave tegemoet te komen. Dit betekent dat het groen in de centra, de begraafplaatsen en de bedrijventerreinen vanaf toen op basisniveau (CROW B) zijn onderhouden en het groen in de woonwijken en het landelijk gebied op laag niveau (CROW C). Deze verlaging is duidelijk zichtbaar geworden, vooral in de wijken en dorpen en aan de buitenwegen. Het lage onderhoudsniveau heeft meer klachten en onvrede van bewoners opgeleverd. En het leidt tot achterstallig onderhoud. De onkruiddruk in de plantsoenen wordt hoger en aan de buitenwegen 'verbossen' de bermen. Over niet al te lange termijn vraagt dit om een grote slag (ook financieel) om het achterstallig onderhoud weg te werken.

In dezelfde is besloten om plantsoenen zoveel mogelijk om te vormen tot groenvakken die goedkoper te onderhouden zijn. Er is flink geïnvesteerd in het omvormen van heesters en rozenperken naar gazons. Nog meer omvormen is een kans om nog meer te besparen op de jaarlijkse onderhoudskosten.

Wat vinden de bewoners?

De helft van de dorpsverenigingen en wijkplatforms is tevreden over het openbaar groen. De overige 50% is (zeer) ontevreden. Vooral het verzorgend onderhoud (onkruid, zwerfafval e.d.) levert onvrede op. Het groen is voor de dorpsverenigingen/ wijkplatforms één van de belangrijkste onderdelen van de openbare ruimte omdat het aanzicht van het dorp of de wijk bepaalt.

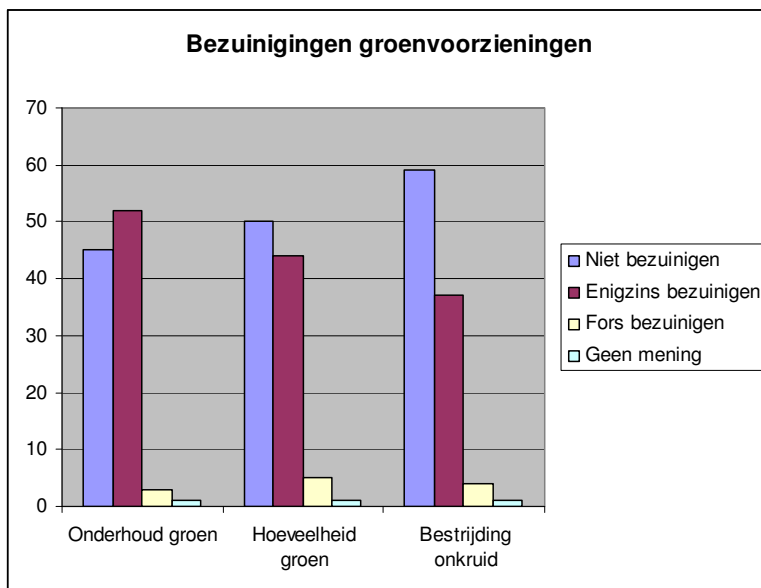
Ook uit de resultaten van de peiling onder het burgerpanel blijkt dat ongeveer de helft van de bewoners (zeer) ontevreden is over de hoeveelheid onkruid en over het onderhoud van het groen in het algemeen. Over de *hoeveelheid* groen is de tevredenheid hoger, ca. 60%.

Ongeveer de helft van de bewoners vindt dat er niet meer bezuinigd mag worden op het openbaar groen, en zeker niet op de onkruidbestrijding. De andere helft van de bewoners vindt dat er nog wel wat op bezuinigd kan worden. Daarbij ligt het accent ook hier op 'een beetje' bezuinigen. Voor 'fors bezuinigen' is veel minder draagvlak.

Bij de dorpsverenigingen & wijkplatforms is beperkt draagvlak voor het omvormen van plantsoenen naar gras (33%). Er is nagenoeg geen draagvlak voor het verlagen van het onderhoudsniveau (92% wil dat niet). Ongeveer tweederde vindt dat er bezuinigd kan worden door minder nieuwe voorzieningen te plaatsen. Er mag echter niet worden bezuinigd op de voorzieningen in de dorpen (100% is daartegen). Wel kan er volgens de

dorpsverenigingen & wijkplatforms worden bezuinigd door de berm minder vaak te maaien. Verder vindt meer dan de helft van hen dat bewoners zich moeten inzetten bij het verzorgend onderhoud van de openbare ruimte (onkruidbestrijding, zwerfafval verwijderen etc.).

Speelplaatsen

In de gemeente liggen ruim 140 zijn buurtspeelplaatsen van 4 tot 8 jaar, trapveldjes en (wijk)speelplaatsen). hebben de speelplaatsen die als openbare gebruikt mogen

Noordoostpolder speelplaatsen. Dit

voor kinderen maar ook basketbalveldjes Daarnaast basisscholen buiten schooltijd speelplaats worden.

Belangrijkste kansen

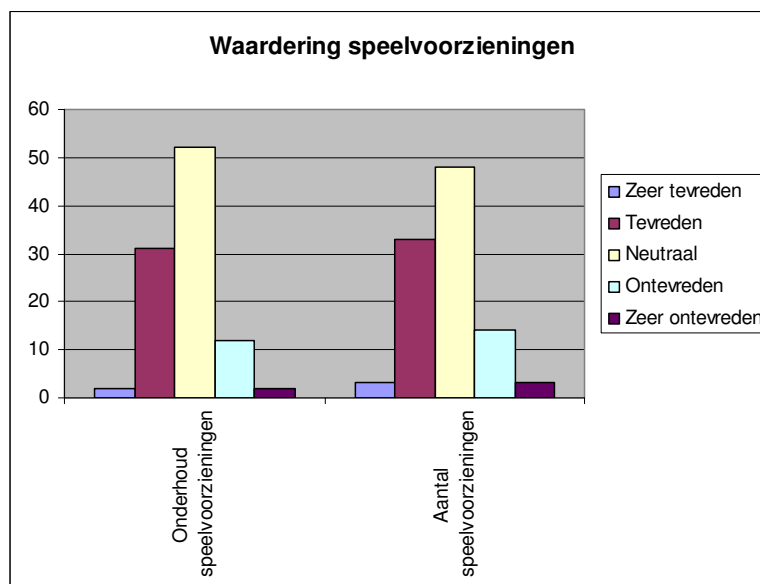
Voor de speelplaatsen is een bezuinigingsopgave gesteld. Vanaf 2014 moet er jaarlijks € 60.000 worden bezuinigd op het beheer van de speelplaatsen. Speelplaatsen, en met name speeltoestellen moeten aan strenge wettelijke veiligheidseisen voldoen. Daarom is deze bezuiniging niet te realiseren door minder onderhoud te plegen of door dit geheel aan bewoners of vrijwilligers over te laten. De enige manier om de besparing te realiseren, is door speelplaatsen op te heffen of om te vormen. Bijvoorbeeld tot speelplaatsen voor avontuurlijk spelen, met heuvels of grasvelden in plaats van traditionele speeltoestellen zoals klimrekken en glijbanen.

opgaven en

Deze verandering sluit aan bij de ontwikkelingen in de vrijetijdsbesteding van kinderen. En het past bij de conclusies die in 2011 werden getrokken uit de evaluatie van de *Nota speelplaatsenbeleid 2006*.

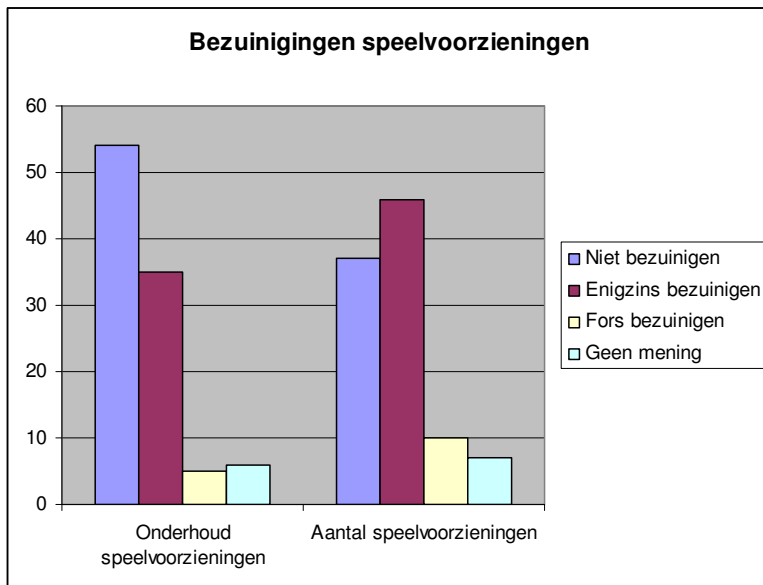
Wat vinden de bewoners?

De geïnterviewde dorpsbelangen/wijkplatforms gaven tijdens het onderzoek over de bezuinigingen op de openbare ruimte aan dat zij tevreden zijn met de speelvoorzieningen. Slechts één van de 12 dorpsverenigingen/wijkplatforms was ontevreden. Over het algemeen zijn er voldoende

speelvoorzieningen aanwezig en worden deze ook redelijk goed onderhouden. Ook zijn de speelvoorzieningen over het algemeen veilig. Alleen de inwoners van het dorp Nagele zijn ontevreden over de speelvoorzieningen. Zij vinden de speelvelden modderig en matig onderhouden en de aanwezige speelvoorzieningen zijn niet geschikt voor de kinderen in het dorp.

Meer dan de helft van het burgerpanel heeft voor de optie 'neutraal' gekozen (52%). 31% van het burgerpanel is tevreden over het onderhoud van de speelvoorzieningen en 33% is tevreden over het aantal speelvoorzieningen.

Net iets meer dan de helft van het burgerpanel (54%), vindt dat er niet mag worden bezuinigd op het onderhoud van de speelvoorzieningen. 46% van mening is dat er wel mag worden bezuinigd op het aantal speelvoorzieningen in de directe omgeving.

Straatreiniging

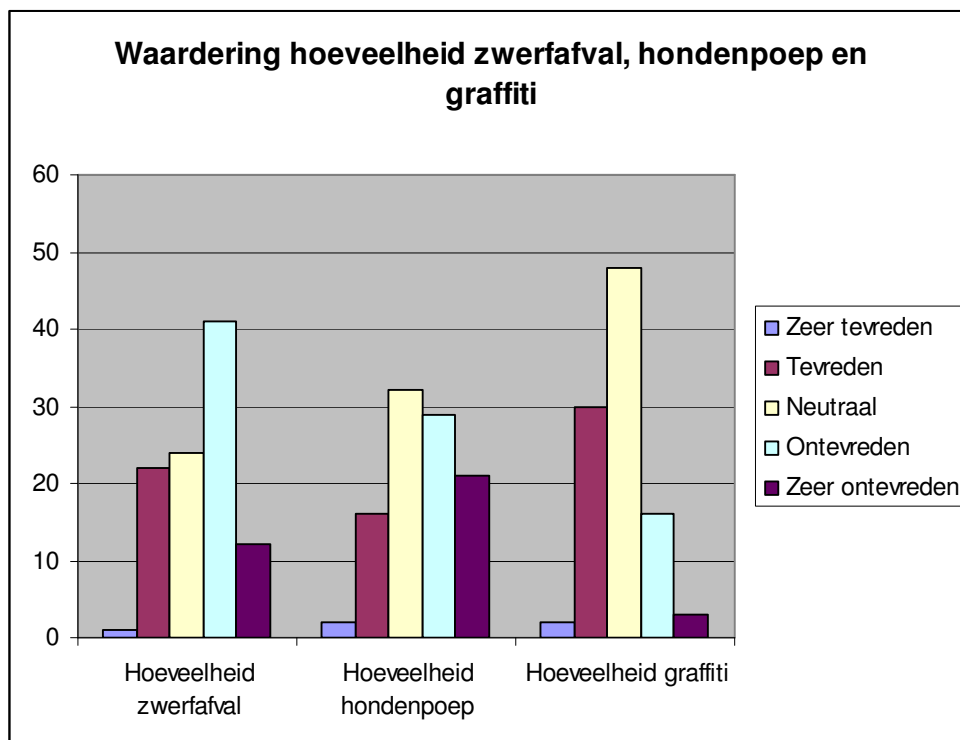
In de gemeente Noordoostpolder wordt de openbare ruimte schoon gehouden door middel van het machinaal en handmatig reinigen van de straten en pleinen. Hiermee wordt gezorgd dat zwerfafval en ander vuil wordt verwijderd. Ook wordt er gezorgd voor het verwijderen van onkruid op verhardingen en het legen van de afvalbakken.

Onderhoudsniveau

Voor de straatreiniging is tot nu toe nog nooit in beleid een onderhoudsniveau gekozen. Op basis van een beoordeling uit 2011 is wel duidelijk dat de straatreiniging momenteel wordt uitgevoerd op een niveau dat varieert van B tot A.

Wat vinden de bewoners?

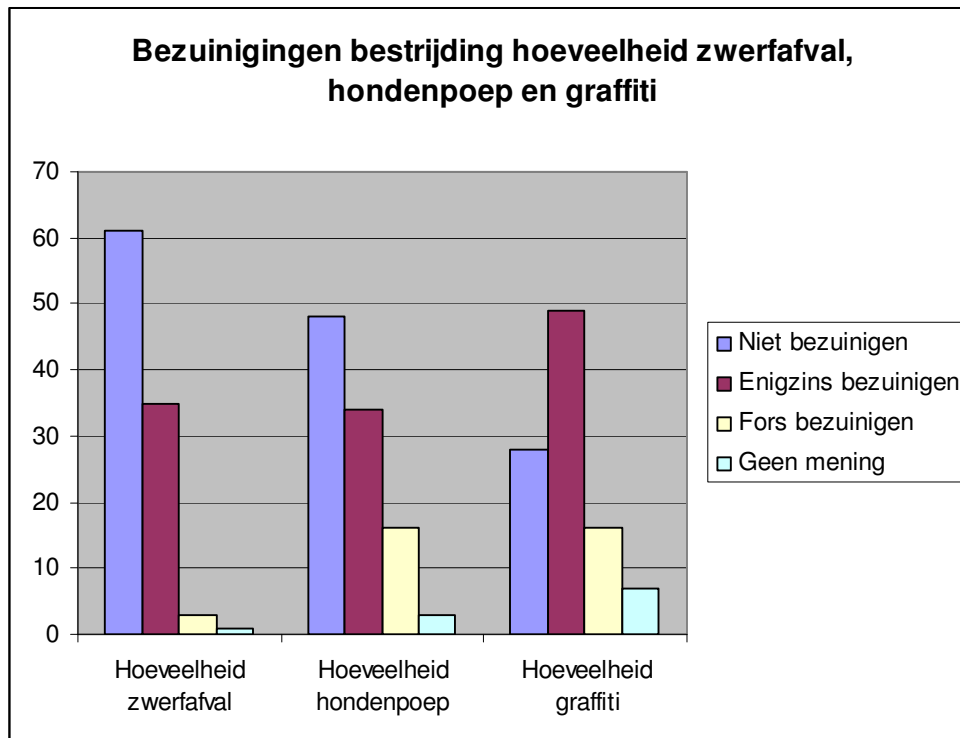
41% is ontevreden over de hoeveelheid zwerfafval en 12% is zeer ontevreden. De helft van het burgerpanel geeft aan de hoeveelheid hondenpoep te waarderen met een ontevreden tot een zeer ontevreden, namelijk met 29% en 21%. Verder heeft 30% aangegeven tevreden te zijn over de hoeveelheid graffiti in de directe omgeving.

De meerderheid van het burgerpanel, namelijk 61%, vindt dat er niet mag worden bezuinigd op de bestrijding van de hoeveelheid zwerfafval in de directe omgeving. Verder is 48% van mening dat er niet mag worden bezuinigd op de bestrijding van de hoeveelheid hondenpoep. 49% van het burgerpanel geeft aan dat er enigszins mag worden bezuinigd op de bestrijding van de hoeveelheid graffiti.

37% van het burgerpanel tevreden is over het onderhoud van de afvalbakken. 32% van het burgerpanel is tevreden over het aantal afvalbakken die aanwezig zijn in de directe omgeving. 28% is ontevreden over het aantal afvalbakken in de directe omgeving. Meer dan de helft, namelijk 52%, van het burgerpanel is tevreden over het onderhoud van de verkeers- en straatnaamborden.

